

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Pedagogická fakulta

Katedra hudební výchovy

ŠÁRKA VOJÁČKOVÁ

IV. ročník – prezenční studium

Obor : Učitelství pro 1. stupeň základních škol

FILHARMONIE BOHUSLAVA MARTINŮ ZLÍN

Diplomová práce

Vedoucí práce: Mgr. Marie Horáková, Ph.D.

OLOMOUC 2009

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

V Olomouci dne 1. 4. 2009

.....

Touto cestou bych chtěla poděkovat Mgr. Marii Horákové, Ph.D. za odborné vedení diplomové práce, poskytování cenných rad, metodické připomínky a věnovaný čas, které mi poskytla během vypracování mé diplomové práce. Ráda bych také poděkovala členům vedení Filharmonie Bohuslava Martinů za poskytnutí veškerých materiálových podkladů a příjemnou spolupráci. Zároveň bych všem chtěla poděkovat za podporu.

Obsah

ÚVOD	5
1 ZLÍN	7
1.1 MÍSTOPIS ZLÍNA	7
1.2 HISTORIE MĚSTA	7
1.2.1 <i>Dům umění</i>	12
1.2.2 <i>Architekt F. L. Gahura</i>	16
2 BOHUSLAV MARTINŮ	19
2.1 ŽIVOT SKLADATELE.....	19
2.2 DÍLO BOHUSLAVA MARTINŮ	24
2.2.1 <i>Symfonie</i>	28
3 FILHARMONIE BOHUSLAVA MARTINŮ	33
3.1 ZALOŽENÍ SYMFONICKÉHO ORCHESTRU	33
3.1.1 <i>Symfonický orchestr národního podniku Baťa ve Zlíně 1946 – 1948</i>	35
3.1.2 <i>Zlínská filharmonie 1948</i>	37
3.1.3 <i>Filharmonie pracujících v Gottwaldově 1948 – 1950</i>	38
3.1.4 <i>Symfonický orchestr kraje Gottwaldovského 1951 – 1955</i>	40
3.1.5 <i>Státní symfonický orchestr kraje Gottwaldovského 1955 – 1988</i>	43
3.1.6 <i>Filharmonie Bohuslava Martinů 1989 – 2008</i>	46
3.2 REPERTOÁR ORCHESTRU	49
3.2.1 <i>Koncertní činnost</i>	50
3.2.2 <i>Festivaly</i>	51
3.2.2.1 <i>Harmonia Moraviae</i>	51
3.2.2.2 <i>Talentinum</i>	54
3.3 ZÁJEZDY.....	55
3.3.1 <i>Zahraniční turné</i>	55
3.3.2 <i>Turné po ČR</i>	58
3.3.2.1 <i>Sportovec roku 2008</i>	58
3.3.2.2 <i>180 let Vítkovic</i>	58
3.3.2.3 <i>Trnkobraní 2008</i>	59
3.3.2.4 <i>Festival Janáček a Luhačovice</i>	59
3.3.2.5 <i>Hudební festival Znojmo 2008</i>	59
3.3.2.6 <i>Vletice 2008 - Zpívání do lesa</i>	59
3.3.2.7 <i>Carmina Burana v Kroměříži</i>	60
3.3.2.8 <i>Velikonoční festival duchovní hudby v Brně</i>	60
3.4 VÝCHOVNÉ KONCERTY PRO 1. STUPEŇ ZŠ	61
4 UMĚLECKÉ PORTRÉTY	63
4.1 RUDOLF KVASNICA – 1. DIRIGENT ORCHESTRU FBM	63
4.2 JAKUB HRŮŠA – SOUČASNÝ DIRIGENT FBM	64
4.3 STANISLAV VAVŘÍNEK – NYNĚJŠÍ ŠÉFDIRIGENT FBM	67
ZÁVĚR	69
POUŽITÁ LITERATURA A PRAMENY	71
SEZNAM PŘÍLOH	73

Úvod

Hudba byla, je a bude nezastupitelnou součástí každého člověka jako bytosti. Dokáže vystihnout naše pocity, myšlenky, pomáhá ke sblížení a navazování kontaktů a také léčí.

První zmínky jsou zaznamenány již v době pravěku, kdy hudba byla projevem nikoliv uměleckým, jako nyní, ale spíše magickým. Se stoupající vyspělostí kultury pochopitelně stoupala i úroveň hudby.

V současné době jsou však na ni kladeny vysoké nároky zejména ze strany mladší generace, kdy s rozvojem techniky se přesunuly i zájmy mládeže. Člověk dnešní doby je více kritický a vybíravý a netýká se to jen hudby. Někdy nezbývá ani prostor a ani čas pro něho samotného, či pro jeho duši a myšlenky, ve kterých je hudba důležitá k vyrovnaní rovnováhy.

Jedním ze způsobů, jak rozvíjet u dětí myšlení a tvořivost a mnoho dalších schopností a vlastností, je vést je od „malička“ k hudbě. Rozvíjet ji takovým způsobem, aby byla člověku blízká, lákala, podněcovala a napomáhala k lepšímu souznění se světem.

Úroveň hudby v prostředí dítěte nebyla v dřívějších dobách dostatečná. Jednalo se o tzv. výchovné koncerty, které byly organizovány na školách asi dvakrát do roka. V dnešní době už to není tak chápáno. Děti sice navštěvují místa, kde bývají koncerty hudby jak vážné, tak i moderní, ale ze strany dětí je více pochopení a tolerance a i obdivu k modernímu umění.

Ve své diplomové práci se zabývám projevem hudby Filharmonie Bohuslava Martinu ve Zlíně, která svým působením napomáhá rozvoji krásy duševní stránky a i zlepšení úrovně mezi lidmi samotnými. Filharmonie BM prošla ve svém vývoji mnoha změnami, které ji dovedly do takové podoby, jakou ji známe dnes. Účastní se mnoha festivalů, přehlídek, hraje vánoční koncerty pro mládež a pořádá nespočetné množství jiných akcí.

Cílem této práce je zmapování dlouhé a strastiplné cesty Filharmonie Bohuslava Martinů, kterou si musela projít od nejtěplejších začátků, kdy se dával soubor dohromady.

Zaměřila jsem se na její průkopnické začátky a problémy s umístěním filharmonie, na budovu a její umístění v dnešní době a na její okolí, tím myslím město Zlín a jeho vztah k filharmonii.

Dalším záměrem je zaznamenat úspěchy Filharmonie Bohuslava Martinů nejen u nás, ale i v zahraničí.

Nenahraditelná je role dirigenta či dirigentů, kteří řídí chod celého orchestru. Také ty jsem do diplomové práce zahrнула spolu s jejich uměleckými portréty.

A samozřejmě nesmím zapomenout na Bohuslava Martinů, jehož jméno zlínská filharmonie nese, vliv dnešní hudby na žáka a dojmy žáka z hudby, jak ji chápe on.

Hudba mě upoutala již v útlém věku. Chodívala jsem na koncerty, nejrozličnějších stylů a žánrů. Velice mě však zaujala hudba místní filharmonie, proto, když se mi naskytla možnost psát ve své diplomové práci právě o hudbě, neváhala jsem a zvolila jsem si toto téma.

Podklady pro tuto práci jsem čerpala především z kronik Filharmonie Bohuslava Martinů, které se staly důležitým zdrojem pro tuto práci. Informace a mnohé poznatky jsem získala z nejrůznějších knih a publikací, které filharmonie vydala. Celá filharmonie je zdokumentována přiloženými fotografiemi v příloze diplomové práce.

1 Zlín

1.1 Místopis Zlína

Město Tomáše Bati, město obuvi nebo také město zeleně, město sportu - tak by se dal stručně nazvat Zlín, centrum východní Moravy a sídlo Zlínského kraje.

Zlín leží v údolí řeky Dřevnice na rozhraní Hostýnských a Vizovických vrchů a s 80 tisíci obyvateli je průmyslově-podnikatelským centrem širšího regionu. Přímo v nejbližším okolí města se nachází řada zajímavých přírodních lokalit, včetně s přírodním parkem Želechovické paseky. Z památek připomínajících nejstarší dějiny Zlína a jeho okolí jmenují malenovický hrad a zlínský zámek, které dnes slouží jako muzejní expozice. Zlín je ale především slavný díky meziválečné funkcionalistické architektuře. Stačí vzpomenout zdejší mrakodrap, Velké kino nebo Dům umění. Zlín se může pochlubit bohatým kulturním životem. Již ve zmíněném Domě umění sídlí také jedno z řady kulturních a společenských center, což je Filharmonie Bohuslava Martinů. Konají se tady mezinárodní festivaly a řada dalších zajímavých kulturních akcí.

Filharmonii tvoří osmdesátičlenný orchestr patřící mezi přední české symfonické orchestry. Posluchačům předkládá abonentní koncerty symfonické, komorní a varhanní hudby a výchovné koncerty. Každoroční událostí jsou přehlídky mladých koncertních umělců Talentinum a Zlínské hudební jaro.

1.2 Historie města

Historie města sahá daleko do středověku. První písemná zmínka se pojí k roku 1322, kdy byl Zlín řemeslnicko-cechovním střediskem pro okolní valašské osídlení, živící se převážně pastevectvím. Zlín byl sídelním městem feudálních majitelů panství a žil postupným rozvojem měst-

ské samosprávy. Se staršími dějinami Zlína je spjata archeologicky prozkoumaná lokalita na vrchu Hradisko, kde ve 13. – 15. století stávalo nevelké opevněné sídlo. V letech 1358 – 1437 vládli městečku s panstvím mocní Šternberkové, kteří Zlín rozšířili městská práva. Za dlouhé vlády Tetourů a Cedlarů získali Zlíňané řadu privilegií, město se příznivě rozvíjelo a patřilo k nejlidnatějším v širokém okolí. Ve druhé polovině 16. století získaly budovy renesanční podobu. Tvrz byla přestavěna na zámek a byl přebudován i kostel a radnice. Roku 1618 však nastává zvrát v dalším vývoji. Zlín je vypleněn a poničen následky třicetileté války. V 18. století se opět oživila lidová řemesla jako jsou ševcovství, soukenictví, krátce ve městě působila i plátenická manufaktura.

Změnu v tomto poklidném vývoji přinesla až průmyslová revoluce.

Důležitým mezníkem zlínské historie se stal rok 1894, kdy zde byla založena obuvnická firma rodiny Baťových. Díky zcela výjimečnému růstu a prosperitě firmy a vlivu Tomáše Bati, který byl také starostou města, se Zlín stal v meziválečném období moderním městským centrem, vynikajícím architektonickým stylem i životním tempem. Enormní meziválečná stavitelská činnost T. Bati a jeho týmu renomovaných architektů (J. Kotěra, F. L. Gahura, M. Lorenc, V. Karfík) proměnila pětitisícové městečko v aglomeraci unikátní funkcionalistické architektury s 43 500 obyvateli. V rychlém tempu se budovaly obytné čtvrti, obchodní domy, školy, nemocnice, studijní ústavy. Budovy z červených cihel vsazené do zeleně zahrad a parků daly tehdy Zlínu jedinečný ráz moderního města.

Za druhé světové války byla výroba Baťových závodů částečně přeorientována pro potřeby německé armády. Americké bombardování v listopadu 1944 těžce poškodilo západní část Zlína, zejména tovární areál Baťových závodů. Po osvobození byl Baťův koncern v říjnu 1945 znárodněn a podnik pak byl přejmenován na Svit.

Baťova podnikatelská tradice a vhodná geografická poloha jsou dva z více faktorů, které ovlivnily skutečnost, že po změně politického re-

žimu v roce 1989 nastal ve Zlíně prudký růst podnikatelsko-obchodních aktivit, které dnes daleko převyšují republikový průměr.

Zlín patří k oblíbeným cílům milovníků moderní funkcionalistické architektury. Nejcennější objekty chrání zdejší městská památková zóna. Ve městě a jeho místních částech se ale najdou i mnohem starší památky, jako je středověký hrad.

Působením významných architektů (J. Kotěra, F. L. Gahura, V. Karfík, M. Lorenc) získal Zlín evropsky ojedinělý charakter funkcionalistického města, který nemá obdoby v celé Evropě. Charakteristikou většiny dominantních staveb ve městě jsou typické neomítnuté červené cihly, které jsou základním stavebním prvkem všech objektů, železobetonový skelet, rovná střecha a ocelová okna. Ve městě vyrostly i typické kolonie Baťových jednodomků, dvojdomků a čtvrtdomků určené pro ubytování dělníků. Postaveny tak byly celé městské čtvrti – Zálešná, Podvesná, Letná, Lesní čtvrť nebo Díly. Většina objektů je dnes součástí městské památkové zóny.

Obrázek 1 Baťovy domky – Obytná čtvrť Podvesná

K historickým objektům patří zdejší zámek, který stojí na místě bývalé středověké tvrze. Původně renesanční objekt byl v 18. století přestavěn do barokní podoby. Poslední přestavba na počátku 20. století však necitlivě změnila jeho vzhled. V současné době v zámku sídlí Muzeum jihovýchodní Moravy.

Zlínský mrakodrap, známý jako „jedenadvacítka“, byl dokončen v roce 1938 podle projektu architekta Vladimíra Karfíka. Tato 77,5 m vysoká budova byla před válkou nejvyšším objektem v Československu. Skutečnou technickou lahůdkou je výtah (kancelář šéfa firmy) o rozměrech 6 x 6 metrů s klimatizací a s umývadlem. Samozřejmostí je potrubní pošta či podlahové zásuvky elektrického proudu. Vrcholné Karfíkovo dílo je dnes národní kulturní památkou období funkcionalismu.

Obrázek 2 Zlínský mrakodrap – „21“

Při požáru v roce 1921 byla vážně poškozena budova tehdejší radnice na náměstí Míru. Proto v roce 1923 nechali Zlíňané na stejném místě postavit budovu novou podle architektonických návrhů akademického architekta a sochaře F. L. Gahury. Jeho dílem je i socha kováře na severní straně nárožní budovy.

Dům umění ve Zlíně, původní Památník Tomáše Bati, se stal sídlem Galerie výtvarného umění a Filharmonie Bohuslava Martinů.

Vila Tomáše Bati se začala stavět v roce 1909 a o dva roky později ji dokončil profesor pražské Akademie výtvarných umění architekt Jan Kotěra, zakladatel moderní československé architektury. Na parkových

úpravách se podílel pražský zahradní architekt František Thomayer. Vila je sídlem Nadace Tomáše Bati. Prohlídky jsou možné po objednávce pouze pro školy a skupinky lidí, jinak je zde pro veřejnost zavřeno.

Nový městský hřbitov nechal počátkem 30. let vybudovat Tomáš Baťa podle návrhu architekta F. L. Gahury. Lesní hřbitov byl koncipován na roštovém pravoúhlém půdorysu jako společný ústřední hřbitov pro obce Velkého Zlína. Dominuje mu kamenný kříž s Gahurovou plastikou Ukřižovaného Krista v průsečíku os. Podnikatel Tomáš Baťa a pilot A. Brouček byli po leteckém neštěstí jedni z prvních pohřbených.

Trantírkův dům, nárožní činžovní objekt, byl vystavěn na začátku 40. let v samém středu Zlína. Přízemí bylo vyhrazeno bohatě proskleným obchodním plochám, v dalších čtyřech patrech byly nadstandardní byty. V 90. letech 20. století byl vypracován návrh na rekonstrukci a dostavbu celého komplexu.

Římskokatolický kostel sv. Filipa a Jakuba pochází pravděpodobně z 15. až 16. století a je jednou z dominant města. Jeho dnešní podoba vznikla po přestavbě v letech 1800 - 1830. Oproti barokní podobě má širší a vyšší hlavní loď, okna jsou darem zlínských farníků. Ve zvonici jsou ocelové zvony z Vítkovic a varhany od bratří Riegrových z Krnova.

Architektura evangelického kostela je pojata střídme a jednoduše. Stavbě dominuje štíhlá věž zvonice navazující na dvě hranolovité stavby. Autorem projektu je architekt Vladimír Karfík.

Hrad v místní části Malenovice patří k několika málo dochovaným památkám středověké architektury v této oblasti. V současnosti jsou zde umístěny expozice Muzea jihovýchodní Moravy.

V místní části Štípa byl v 18. století vystavěn chrám Narození Panny Marie – významné poutní místo. A východně od Štípy stojí větrný mlýn, památka lidové architektury.

V roce 1990 byla ve Zlíně vyhlášena městská památková zóna. Důvodem pro její vyhlášení byla ucelená výstavba budov ve funkcionalistickém stylu.

Mezi novější monumenty stávající architektury Zlína patří stavba Univerzity Tomáše Bati. Není to sice památka, ale svým zjevem přímo zapadá do architektury Zlína.

K historii města patří neodmyslitelně zmínka o zlínském filmovém studiu. Nejedná se o žádnou stavbu, ale o tvorbu zcela jinou. Je to expozice představující zlínské filmové studio, které se věnovalo po více než 60 let své existence širokému spektru tvorby. Neomezuje se pouze na oblast animovaného filmu. Filmy se ve Zlíně nejen promítají, ale i natáčejí. V roce 1936 zde založil Jan Antonín Baťa filmové studio, které se postupem doby stalo nejvýznamnějším centrem filmové tvorby pro děti a mládež v Československu. Ve zlínských ateliérech působili renomovaní tvůrci Karel Zeman, Hermína Týrlová, Alexander Hackenschmied, Břetislav Pojar nebo Josef Pinkava. Slavná filmařská tradice dnes ve Zlíně pokračuje na dvou filmových školách. A právě spojení filmové a filmařské tradice dává zlínskému festivalu punc jedinečnosti. Na místě s tak jedinečnou historií totiž každoročně dochází k propojení dvou pólů filmového světa: diváckého a tvůrčího.

1.2.1 Dům umění

Pro uctění památky zakladatele firmy T. Bati, který tragicky zahynul při leteckém neštěstí na letišti v Baťově (Otrokovicích), bylo rozhodnuto postavit veřejnosti objekt, který by jeho osobnost připomínal.

Již v březnu roku 1933 byla zahájena výstavba a dokončena byla ještě v témže roce. Navržený památník byl chápán jako zárodek souboru čtyř studijních ústavů, které byly později (v letech 1933 – 1938) v mnohem skromnější podobě realizovány. Autorem památníku nemohl být nikdo jiný než urbanistický a architektonický tvůrce Zlína, Baťův dvorní architekt, zlínský rodák, Fr. L. Gahura.

Památník byl situovaný na samý vrchol tzv. zelené severojižní osy v centru města. Asi ne náhodou leží téměř přesně na ose s Bařovou vilou na Āepkově, na druhé straně údolí.

Stavba byla otevřena v den prvního výročí Bařova úmrtí za přítomnosti snad všech obyvatel tehdejšího Zlína a do konce roku památník navštívilo asi 50 000 návštěvníků. Již přístup architekta Gahury k návrhu byl jedinečný. Architektonickým konceptem budovy se pokusil vyjádřit velikost osobnosti T. Bati a jeho vlastností: „Účel památníku je ideový. Proto je třeba dát použitému konstruktivnímu standardu ideovou náplň i formu. Chtěl bych, aby architektura Památníku vyjadřovala velkorysost, jasnost, vzlet, optimismus i prostotu - to byly všechno zvláštnosti Tomáše Bati. Velkorysost - vyloučením kombinací stavebních materiálů. Omezují stavební materiály na železo-beton-sklo. Jsou to výhradně moderní stavební materiály, jejich užitím je vyjádřena moderní technická kultura, jejímž byl T. Bařa průkopníkem. Tyto materiály dovolují velké formy k docílení velkorysosti a monumentality. Sloupům přidávám velkorysosti tím, že je osvobozuji od stropní konstrukce postavením jejich před ni. Sloupy vystoupí následkem toho v průčelí plným svým objemem. Průčelí přibude na plastičnosti a jasněji vyjádří tím vertikálním rozčleněním průčelí. Vertikální linie působí při své monumentalitě vždy optimisticky. Vertikální linie je vlastně zde symbolem osvobození od tíhy země - symbolem vzletu, iniciativy volného ducha. Kompoziční jednoduchost, kterou působí jednosměrné členění, dává průčelí jasnost a prostotu výrazu. To všechno byly vlastnosti Bařova ducha. Budova, která slouží k uložení sbírek, je vlastně velkou vitrínou, a tož to bude tedy správné. Nerad bych taky porušil jednoduchost kompozice novým materiálem - vyzdívkou - cihlami, jak jsem já ze začátku řekl, chci omezit použité materiály jen na stavební hmoty výlučně moderní a cihla je materiál příliš „muzeální“. A to nemá být muzeum. To má být Památník. Ponecháním vzhledu surového materiálu, neupravovaného, má být vyjádřena jeho prostota a jeho zřejmou, neskrý-

vanou solidností poctivost a pravdivost. To všechny byly dalšími charakteristickými vlastnostmi Baťova ducha."¹

Přestože je objekt památníku nevelký, menší než budovy internátů a bývalého Studijního ústavu, působí díky vertikalitě skleněného pláště, která je v jasném kontrastu s horizontálami okolních budov, monumentálním dojmem. Toto je navíc umocněno jeho mistrným osazením na vrchol osy zeleného tzv. Gahurova prospektu, kterému tak dominuje.

Na stavbu byl pochopitelně použit železobetonový skelet. Gahura však zcela odboural režné cihelné zdivo, druhý neodmyslitelný atribut zlínské architektury. Prostor mezi sloupy vyplnil neprůhledným sklem, osazeným do ocelových ráků na celou výšku objektu.

Neméně zajímavá byla i architektem Gahurou vytvořená vnitřní kompozice památníku. Jejím základním motivem bylo letadlo Junkers, místo posledních vteřin života T. Bati. Bylo zavěšeno v dominantním kontinuálním prostoru, vytvořeném přes dvě patra v západní části stavby (dnes je zde koncertní sál) na osu původních schodišť - venkovního před původním vstupem a jednoramenného vnitřního. Nad průnikem os se symbolicky vznášela kabina letounu. V hale byl vystaven i motor havarovaného letadla a bysty Bati a členů jeho rodiny.

Obrázek 3 Letadlo JUNKERS, ve kterém T. Baťa zahynul (bývalá expozice Památníku Tomáše Bati vystavěného v roce 1933)

¹ HORŇÁKOVÁ, Ladislava. *František Lydie Gahura : zlínský architekt,urbanista a sochař.*

V době války při bombardování Zlína byl památník silně poškozen. Téměř zcela nově bylo provedeno přesklení fasády včetně jiného předělení svislých polí. Původní tzv. katedrální zasklení je dnes zachováno pouze v několika místech. Bylo dokonce zazděno celé první podlaží. Letadlo bylo odvezeno a zlikvidováno, sbírky přemístěny. Po válce se v památníku začaly pořádat výtvarné výstavy, v roce 1948 byl objekt adaptován a přejmenován na Dům umění. Posléze se zde začaly pořádat i koncerty. V roce 1950 se stal domovem Filharmonie Bohuslava Martinů a v roce 1957 sídlem Krajské galerie. Největší zásahy do stavby byly provedeny v polovině 50. let. Bylo rozhodnuto o rekonstrukci a dostavbě bočních křídel pro potřeby filharmonie. Do skeletu s unikátním kontinuálním prostorem byl vestavěn sál s varhanami, do přístavků bylo dáno nutné zázemí (autorem byl arch. Staša). V průběhu 60. let byly provedeny v třetím podlaží dispoziční úpravy pro galerii (autorem byl arch. J. Čančík) a počátkem 70. let úpravy přízemí a patra, včetně interiérových úprav od architekta Šindlera.

Obnova památníku bude jednoznačně směřovat k návratu do původní podoby v době jeho vzniku postupnou památkovou restitucí formou restaurování jednotlivých stavebních prvků.

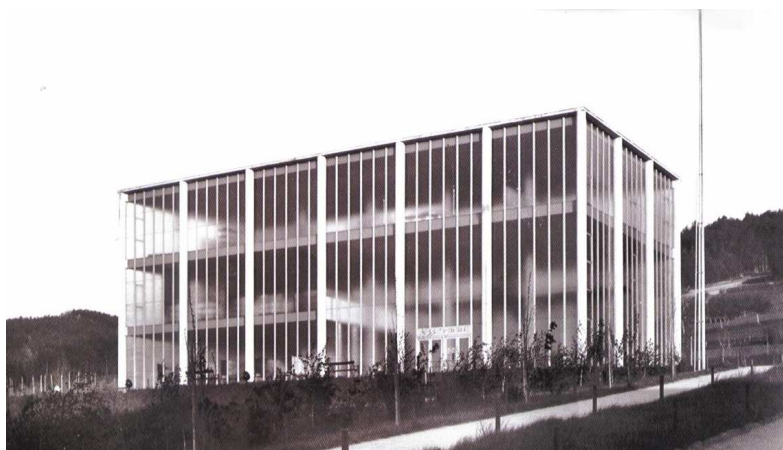
O tom, jaká expozice zde bude, se povedou odborné diskuse, ale jistě z velké části bude obsahově podobná jako kdysi, především přízemí bude věnováno památce T. Bati.

Zrestaurovaný památník s novou expozicí spolu s rekonstruovanou budovou 21 by se v budoucnu měly stát hlavními turistickými body funkcionalistické architektury Zlína.

Nic podobného, jako se událo v oblasti rozvoje města a jeho obyvatel ve 20. a 30. letech minulého století ve Zlíně zásluhou rodiny Baťových, nemá ve světě obdoby.

Současné dění, které má tendenci napravit omyly a křivdy minulé epochy, vyneslo na povrch také problematiku ideové a architektonické očisty budov v severní části náměstí T. G. Masaryka. Bylo by krásné,

kdyby budova, v níž dnes sídlí policie sloužila, opět jako umělecká škola, Dům umění byl přestavěn zpět na Památník T. Bati a budova, v níž sídlí střední školy byla přeměněna na studijní ústav. Předtím je však nutno vyřešit otázku, kam umístit instituce, které zde našly domov.

Obrázek 4 Památník Tomáše Bati, dnes Dům umění – domov Filharmonie Bohuslava Martinů

1.2.2 Architekt F. L. Gahura

* 10.10.1891 - Zlín, Česká republika

† 15.09.1958 - Brno, Česká republika

Narozen 10. 10. 1891 ve Zlíně. Studuje na Uměleckoprůmyslové škole v Praze modelování u J. Drahoňovského (1910 - 1914) a architekturu u J. Plečnika (1914 - 1917), poté architekturu na Akademii výtvarných umění u J. Kotěry (1919 - 1923). Od 1921 pracuje na územních plánech Zlína a zlínského okresu, nejprve s J. Kotěrou, později sám. V letech 1924 - 1945 je hlavním architektem stavebního oddělení firmy Baťa a autorem řady významných staveb Zlína. Současně v letech 1938 - 1946 je profesorem na průmyslové škole stavební a na Škole umění ve Zlíně. Také hodně publikuje a zúčastňuje se řady architektonických i sochařských

výstav. Patří k hlavním organizátorům kultury ve Zlíně. Význam pro kulturní atmosféru zlínského prostředí mají rovněž jeho společenské, umělecké a pedagogické aktivity (organizátor Zlínských salónů, výstav architektury, pedagog na stavební škole a Zlínské škole umění, přátelské kontakty s řadou významných výtvarných umělců, architektů a spisovatelů aj.) Získává čestná ocenění a diplomy u nás i v zahraničí.

Ve třicátých letech byl F. L. Gahura jmenován městským architektem a v této své funkci uskutečnil řadu urbanistických projektů, například projekt městského centra (1937 – 1941) a uplatnil se též jako talentovaný sochař. Jeho teoretická práce byla završena vydáním knihy *Estetika architektury* (1943).

Krásným příkladem Gahurova architektonického pojetí zůstává budova nynějšího Domu umění (1932), který ve své původní formě dobře reprezentuje celé jeho dílo. Je postaveno na kompoziční jednoduchosti a funkčnosti stavby, na odstranění vnějškového dekoru se zvláštním smyslem pro řád a práci s novými materiály (například sklo). Přitom je ale třeba zvláště zdůraznit, že autorův racionalistický přístup je zde korigován citem sochaře, který účelově striktní architekturu považuje za výtvarný objekt.

Od r. 1946 (po nuceném odchodu ze Zlína) pracuje v Brně jako urbanista, později jako vědecký pracovník v brněnském Výzkumném ústavu výstavby a architektury. Umírá 15. 9. 1958 v Brně.

Byl důsledně funkcionalistickým urbanistou a architektem, avšak též nadaným sochařem a hloubavým teoretikem, zabývajícím se i sociálními a ekonomickými stránkami bydlení. V technickém rozvoji stavebnictví hledal nový estetický výraz architektury. Zavedl zlínský monolitický železobetonový skelet 6,15 x 6,15 se sloupy kruhového průřezu a s výplní z režných cihel, který se stal typizovanou konstrukční formou pro toto město. Téměř celé jeho realizované dílo je spjato s výstavbou Zlína - našeho prvního funkcionalistického města, jehož řešení sklízelo obdiv na celém světě.

V Gahurově tvorbě se spájel cit umělce s racionalismem architekta a inženýra; tvůrce připraveného nejenom plnit výtvarné ideje v architektonické praxi, ale i teoreticky domýšlet, a to v obecnější rovině.

František Lýdie Gahura byl nepochybně nejvýraznější osobností zlínské meziválečné architektury. Svými velkorysími urbanistickými plány významně a trvale ovlivnil podobu meziválečného Zlína. Lze konstatovat, že byl tvůrcem jeho architektonicko-urbanistického pojetí.

2 Bohuslav Martinů

2.1 Život skladatele

Jeden z nejvýznamnějších českých skladatelů druhé třetiny 20. století.

Bohuslav byl pátým dítětem Ferdinanda a Karolíny Martinů. Jeho dva sourozenci zemřeli záhy po porodu. Nejstarší byl pak František, který své malířské nadání uplatnil především při restaurování kostelních interiérů. Bohuslavova sestra Marie se dožila sedmasedmdesáti let a několik měsíců pře svou smrtí podala autentické svědectví o životě ve světničce ve věži.

Tatínek byl ševcem a jako pověřný zaměstnancem starostenského úřadu. Povinností pověřného bylo, že jestliže zpozoruje ve městě požár, musí zvonit na poplach zvonem na ochoze. Na věž se nastěhovali 12. září 1889. Za rok na to, 8. 12. 1890, se tam narodil nejmladší ze sourozenců, Bohuslav. Narodil se tedy v Poličce, českém královském městě, v malé komůrce ve věži kostela, kde strávil prvních dvanáct let života.

Bohuslav jako školák byl tělesně velmi slabý, proto jej tatínek nosil dolů i na věž na zádech. Otec Bohuslava Martinů měl rád divadlo a patřil mezi aktivní členy místního ochotnického spolku. I pro hudbu měl pochopení a dal chlapce učit na housle. V pozdější době začala Bohuslav bavit hudba chrámová. Začíná chodit na první hodiny houslí u místního krejčího a učitele hudby Josefa Černovského. V patnácti letech byl pozván do sousední obce Borové, aby tam zahrál při nějaké zábavě. Úspěchy mladého houslisty rostly. Veřejnost v Poličce byla přesvědčena o jeho talentu. V roce 1906 úspěšně složil zkoušky na konzervatoř v Praze. Na konzervatoři se Martinů seznámil se starším kolegou, houslistou Stanislavem Novákem, pozdějším koncertním mistrem České filharmonie. Toto přátelství trvalo celý život. Martinů vystřídal na konzervatoři učitele i obory (housle, varhany). Nemohl přivyknout řádu školy,

toužil po úplné volnosti, až byl z konzervatoře vyloučen. Začal v Praze žít na „volné noze“ a jeho dalším velkým zájmem se stala kompozice. Pracoval sám, bez učitele. Žil v Praze na vlastní pěst, střídal jeden podnájem za druhým, prázdniny trávil v Poličce.

Za války žil v Poličce, kde unikl vojenským povinnostem a věnoval se komponování a vyučování hudbě. Po válce se vrátil Martinů do Prahy, kde se dočkal prvního významného skladatelského úspěchu. V lednu roku 1919 provedla Česká filharmonie spolu s Hlaholem premiéru jeho vlastenecké kantáty Česká rapsodie. V tomto roce byl také Martinů vybrán k doplnění orchestru Národního divadla pro zájezd do Paříže, Londýna a Švýcarska. Po návratu zůstal v Poličce a do Prahy odešel na podzim roku 1920 jako řádný člen České filharmonie.

Martinů byl velkým obdivovatelem francouzské kultury. K odjezdu do Paříže se rozhodl v roce 1923. V Paříži zůstal Martinů sedmnáct let. Zpočátku trpěl nesnesitelnou bídou, avšak byl šťasten, že se může účastnit hudebního pařížského života. Seznamuje se zde s malířem Janem Zrzavým, který mu zpočátku pomáhá. Jako skladatel se Martinů prosadil ve Francii teprve svým II. smyčcovým kvartetem, komponovaným v roce 1925, provedeným v Paříži v roce 1927.

V roce 1931 nastala v soukromém životě skladatelově důležitá změna. Oženil se s Francouzkou z Picardie Charlottou Quennehenovou, která pracovala jako krejčová v pařížských konfekcích. Život v novém prostředí ho stále lákal k návratu zpět do domoviny. Chtěl však v Paříži něco dokázat, než se vrátí domů. Řediteli brněnské konzervatoře odpovídá na nabídku profesury : „Já se do vlasti nevrátím dříve, dokud nebudu v cizině slavný ...“²

Martinů se vrátil domů alespoň v myšlenkách. V těchto letech vznikla řada skladeb typicky národních a lidových, např. balet Špalíček, cyklus čtyř oper Hry o Marii.

---

² HEERENOVÁ, Petra. *Bohuslav Martinů*. Brno : Státní vědecká knihovna, 1989

Domov navštívil Martinů naposledy v létě 1938 u příležitosti sokolského sletu. Letní prázdniny strávil na Vysočině. Z cesty z Poličky přes Prahu do Paříže v srpnu 1938 překročil naposledy hranice vlasti.

V září 1938 byl pozván se svou manželkou k přednímu švýcarskému dirigentovi Paulu Sacherovi na jeho sídlo Schönenberg.

Po návratu do Paříže nebyla Francie schopna poskytnout Martinů azyl nadlouho. Protože německé armády začaly rychle postupovat na Paříž, chystal se skladatel z Paříže k evakuaci na jih Francie. Vypráví o tom: „V pondělí 10. června 1940 jsme odjeli z Paříže. Naše jediné zavazadlo byl malý ruční kufřík. Cesta naše se podobala cestě tisíců jiných, jichž transporty jsou dobře známy a nebudu se o nich šířiti. Octli jsme se nakonec v Haute Venne, kde můj přítel Ch. Munch (dirigent orchestru konzervatoře) se o nás postaral, abychom měli aspoň střechu nad hlavou.“³

Fronta se posunovala k jihu, a tak manželé Martinů byli nuceni pokračovat v útěku. Po marném pokusu překročit ilegálně hranice v Pyrenejích zakotvili v Aix-en-Provence. Úplná bezpečnost spočívala však v emigraci do USA. Obstarat si americké vízum a výjezdní povolení bylo velmi těžké. Teprve v lednu 1941, díky pomoci přátel, opustili manželé Martinů Francii.

Začátky Bohuslava Martinů v Americe byly po stránce finanční snadné. Svaz amerických skladatelů přijal nového příchozího přátelsky. Setkal se brzy s dirigentem Sergejem Kusevickým, který provedl v následující sezoně v New Yorku a Bostonu Concerto grosso.

Podporou B. Martinů byla anglická monografie od M. Šafránka, která vyšla v roce 1943 v New Yorku a poskytla veřejnosti potřebná data o českém skladateli, o jehož tvorbu byl stále větší zájem. U Martinů začali objednávat skladby také významní reprodukční umělci, např. americký houslista Mischa Elman, francouzský flétnista René Le Roy.

V Americe vzniká řada významných skladeb, mezi nimi čtyři symfonie. Pro Martinů to byla etapa, která založila jeho světovou proslulost. Je-

---

³ HEERENOVÁ, Petra. *Bohuslav Martinů*. Brno : Státní vědecká knihovna, 1989

den kritik v New Yorku, Herald Tribune, napsal: „Martinů je důstojný dědic tradice, která vytvořila Smetanu a Dvořáka. Jeho hudba je česká v melodickém charakteru, mezinárodní a novoklasická v technice ...“⁴

Po osvobození přišly do Ameriky smutné zprávy. Zemřela mu matka a přítel Stanislav Novák. Martinů se toužil vrátit domů a získat místo profesora skladby na pražské konzervatoři. Píše do vlasti sourozencům a přátelům mnoho dopisů. Domů však už nepřicestoval kvůli mnoha různým okolnostem. Jednou z nich bylo i to, že se mu pražská konzervatoř vůbec neozvala. Díky nabídce Kusevického začal Martinů učit kompozici na Berkshire Music Center. Koncem června 1946 přenesl svou práci do Great Barringtonu, aby se tu ujal sjednaného učitelského závazku.

17. července utrpěl Martinů těžký úraz. Pět týdnů byl v nemocnici. Jednalo se o vážný úraz páteře a lebeční kosti, které mu znemožnily návrat zpět do vlasti, jak původně zamýšlel.

Martinů se pomalu uzdravoval, později začal znovu i učit, komponovat, stále však trpěl velkými zdravotními potížemi, které byly důsledkem jeho úrazu. Později podstupuje speciální vyšetření u lékaře, který se na tato zranění zaměřuje. Jeho stav se pomalu zlepšoval.

Skladatelská činnost zůstala po návratu do Spojených států na čas stranou.

Po válce se vrací zpět do Evropy. Jeho první návštěva patřila Paříži. Charlotta Martinů píše do Poličky, že je manžel velmi spokojen se svým zájezdem po Evropě, dává si masáže, které mu dělají velmi dobře, má hodně práce s vyučováním.

Léto 1949 přivedlo manžele Martinů opět do Evropy. V Paříži se setkal Martinů po řadě let se svým přítelem Karlem Šebánkem. Vlastním pobytem v Evropě však tentokrát nadšen nebyl: „To už není ta Francie, co jsem znal.“⁵ Po tomto datu se vrací opět do New Yorku.

---

⁴ Naše pravda, 10.11 1989. Č. 87 ročník, 43

⁵ Stěžuje si v dopise do Poličky (28. 9. 1949).

V roce 1950 oslavil Martinů šedesátiny. Nastává nové období jeho tvůrčí činnosti, které však kalí neradostné zprávy z vlasti.

V této době vzniká řada významných děl, například opery *Veselohra na mostě*, *Ženitba* a mnoho komorních skladeb.

V roce 1953 se Martinů rozhodl vrátit do Evropy. Znovu uvažoval o návratu. Avšak souhrou různých situací a okolností se návštěva Martinů do vlasti neuskutečnila. Měl americký pas, který mu nedovoloval vstup do jediné země – Československa. Domů napsal: „Často na Vás vzpomínáme a myslím, jak je to pitomé, že se k Vám nemohu podívat, ač stále jezdím okolo.“⁶ (7. 9. 1953)

V Evropě strávil Martinů tentokrát dva roky a pět měsíců. V říjnu 1955 se vrátil opět do Ameriky, aby učil na hudebním institutu ve Filadelfii. I když měl v Americe velké úspěchy a zkomponoval zde řadu významných skladeb, stále toužil vrátit se zpět do Evropy. V květnu 1956 opustil Martinů naposledy Spojené státy. Vydává se se svou ženou do Švýcarska. V říjnu odjel do Říma a působil zde na Americké akademii až do prázdnin 1957. 7. prosince 1957 mu přišla z domova zpráva, která ho velmi potěšila. Muzeum ve věži kostela v Poličce bude opraveno a snad bude také odhalena deska na kostele.

V roce 1958 přestal Martinů ve svůj návrat do vlasti věřit. V červenci 1958 mu přichází špatná zpráva z domova o úmrtí jeho bratra.

Od října toho roku se začíná u Martinů velmi zhoršovat zdravotní stav. Lékař usuzoval na žaludeční vředy, a tak se skladatel podrobil 14. listopadu operaci. Po operaci se zdálo, že je všechno v pořádku. 1. dubna odjeli manželé Martinů z Basileje do Nizy. Nová krize zde přišla 23. května a o tři dny později byl už v sanatoriu v Liestalu ve Švýcarsku. Lékaři o něj pečovali obětavě, avšak růst zhoubného nádoru nedokázali zastavit. Poslední červencový týden mu dovolili lékaři vrátit se domů, avšak 8. srpna se na radu lékařů vrátil do nemocnice, kterou již neopustil. V pátek 28. srpna 1959 Bohuslav Martinů zemřel. Byl pochován 1. zá-

---

⁶ HEERENOVÁ, Petra. *Bohuslav Martinů*. Brno : Státní vědecká knihovna, 1989

ří 1959 na Schönenbergu v zahradě Sacherovy vily. Pohřbu se zúčastnili staří umělečtí přátelé a jako zástupci vlasti skladatel Václav Dobiáš, klavírista Josef Páleníček a básník Miloslav Bureš.

V předvečer dvacátého výročí skladatelovy smrti byly tělesné pozůstatky B. Martinů po převozu ze Švýcarska uloženy za účasti významných představitelů naší hudební i široké veřejnosti do rodinné hrobky v Poličce. Kromě ostatních členů rodiny Martinů zde odpočívá od 11. prosince 1979 skladatelova manželka Charlotte, která zemřela ve Francii 23. 11. 1978.

Obrázek 5 Bohuslav Martinů

2.2 Dílo Bohuslava Martinů

Bohuslav Martinů je skladatel, k jehož poznání se stále více přibližujeme. Rozsáhlost jeho tvorby a ne vždy snadná dostupnost některých notových materiálů nám plné poznání zatím umožňuje pouze stěží. Je pravda, že řadu významných orchestrálních a vokálních skladeb známe již poměrně dobře a že naše představa o autorovi není nijak klamná.

K plnému osvojení celého autorova díla je potřeba delšího času. Je však jasné, že Martinů je vedle Janáčka klíčovou osobností české klasické hudby. Tvorba Bohuslava Martinů prošla složitým vývojem. Od poměrně tradičního výrazu přes impresionistické období až k svébytné tvůrčí syntéze. Ta se vyznačuje neobvyklou barevností, bohatou a složitou rytmikou a především takřka dvořákovsky podmaňující českou melodikou. K této vrcholné syntéze náleží také jeho jedinečných šest symfonií.

Třebaže Martinů žil od roku 1923 až do konce svého života v zahraničí, své domovině se nikdy neodcizil. Dramatické události v jeho životě naopak prohlubovaly jeho vztah k domovu, zvláště za války, kterou Martinů prožíval nejprve ve Francii a později ve Spojených státech. I po ní, ať už žil v New Yorku, Nizze či v Římě, byla jeho nejsilnějším zážitkem touha po domově. Ve své mysli stále zalétal do rodné Poličky a na Českomoravskou vysočinu. S přibývajícím věkem sílily zážitky z dětství a v umělcově obrazovosti jasně vyvstávala malebná krajina mezi Třemi studněmi a Poličkou, k níž skladatele pojilo nesčetně vzpomínek. Ať byl kdekoliv ve světě, vozil s sebou jako nejvzácnější svazky své knihovny sbírky českých a moravských lidových písní, které byly nevysychajícím pramenem jeho inspirace. Martinů musel nutně reagovat na verše básníka svého rodného kraje – Miloslava Bureše. „Je v nich totéž povětrí, tytéž dálky a stesk, který poznamenal tuto krajinu,“ říká B. Martinů. Při četbě Burešových veršů se ocital v duchu v krajině svého mládí. Básníkovi se svěřil: „Vaše báseň o Studánce se mne hluboce dotkla nejen proto, že máte rád Vysočinu, ale i proto, že je krásná. Mnoho vzpomínek vyvolala – a drahých.“⁷

Tvorba Bohuslava Martinů obsahuje skoro 300 skladeb, z toho oblast komorní hudby zahrnuje asi 60 skladeb. Napsal sedm smyčcových kvartet, z nichž některá jsou významnými mezníky: II. kvartet, který mu získal autoritu v pařížských hudebních kruzích, V. kvartet, který je dobou vzniku a atmosférou komorním protějškem Dvojkonzertu z roku 1938.

---

⁷ HEERENOVÁ, Petra. *Bohuslav Martinů*. Brno : Státní vědecká knihovna, 1989

K mistrovským dílům patří klavírní trio Pět krátkých skladeb (1930), které spojují osobitost hudebního cítění s vlivy světové moderní hudby.

Zajímavá díla s nezvyklým nástrojovým obsazením představují Sextet pro klavír, flétnu, hoboj, klarinet a dva fagoty, Ronda pro hoboj, klarinet, fagot, trompetu, dvoje housle a klavír, čtyři Serenády pro malé smíšené komorní obsazení.

Řadu skladeb napsal Martinů pro housle a zejména pro klavír. Klavír byl oblíbeným nástrojem Martinů a nesměl mu chybět ani v orchestru. K prvním významným skladbám pro klavír patří cyklus Loutky (1912), pro děti napsal čtyři kusy Jaro v zahradě (1920), Bajky (1924). Své zálibení pro moderní společenské tance projevil ve Třech skicách moderních tanců – Blues, Tango, Charleston (1927). Pozdravem domovu jsou Tři české tance, které píše v Paříži v roce 1925. V roce 1945 vytvořil Martinů pro klavír reprezentativní dílo – Polky a etudy. Tři sešity obsahují 16 skladeb.

Záliba Martinů pro oblast písňové tvorby se projevila v mnoha skladbách. Řada z nich vychází z lidových textových a nápěvných inspirací. Sem patří například Čtyři dětské písně a říkadla (1923), sbírky písní Nový špalíček, Písničky na jednu a dvě stránky (1942-1944).

Významné místo zaujímají ve tvorbě Martinů sbory. Ze sbírky K. J. Erbena Prostonárodní písně a říkadla zhudebnil několik textů pro ženský sbor pod názvem Česká říkadla (1930-1931). K vrcholným dílům české vokální literatury patří cyklus Českých madrigalů pro ženské a mužské hlasy na texty moravských lidových písní ze Sušilovy sbírky (1939). Další sérii vokálních madrigalů pro ženské a mužské hlasy na texty lidové poezie nazval Martinů Pět českých madrigalů (1948). Na text Františka Bartoše vzniklo pět dvojzpěvů Petrklíč (1954). Ke třem čtyřhlasým sborům Písničky pro dětský sbor (1959) vzešel podnět z jednoho brněnského sboru, řízeného sbormistrem Jaroslavem Dostalíkem. Ze zasláných textů si Martinů vybral Halasovu Velikonoční a dva dětské texty z Erbenovy sbírky Prostonárodní písně a říkadla.

Velmi rozsáhlou kapitolu tvoří skladby orchestrální. Sem patří například šest symfonií (1942, 1943, 1944, 1945, 1946, 1953), Half-Time (Poločas – 1924), La Bagare (Vřava – 1926), Fresky Piera della Francesca (1955). Ze skladeb pro sólové nástroje a orchestr vyniká III. klavírní koncert (1949) komponovaný pro Rudolfa Firkušného, Koncert pro dva klavíry a orchestr (1943), Koncert pro housle a orchestr (1943), Koncert pro violoncello a orchestr (1944), Koncert pro hoboj a orchestr (1955).

Z kantátové tvorby vyniká velké dramatické oratorium Gilgameš (1954) a lidové kantáty Kytice (1937), Otevírání studánek (1955), Legenda z dýmu bramborové nati (1956), Romance z pampelišek (1957), Mikeš z Hor (1959).

Charakteristickým rysem díla Otevírání studánek je plného křehkého půvabu, je skladatelovo úsilí o co nejprostší fakturu: jednoduchou zpěvní linii, co nejprostší harmonickou stránku a zvukovou úspornost doprovodu. Právě pro tuto klasickou prostotu výrazu je celek tak působivý a citově bezprostřední. Kantáta je určena pro ženský sbor, sólový soprán, alt a baryton, dvoje housle, violu, klavír a recitátora. Recitátor seznamuje posluchače s podstatou a průběhem lidového obřadu. Vlastní děj se odehrává ve sborových a sólových částech. Sama Studánka je symbolizována odpověďmi královničky. V závěru tohoto lyrického díla poskytla básníkova slova skladateli možnost rozeznít tóny hřejivou invokací domova.

Operní tvorba zahrnuje dvanáct oper pro divadlo, tři pro rozhlas a televizi. K nejvýznamnějším patří Hry o Marii (1933-1934), Julietta (1936), Mirandolina (1954) a Řecké pašije (1955). Baletní tvorbu reprezentuje deset baletů, z nichž nejvíce jich je v repertoáru baletních scén Kdo je na světě nejmocnější (1922) a Špalíček (1931-1932).

Bohuslav Martinů uzavřel své dílo v 69 letech. Po Smetanovi, Dvořákovi, a Janáčkově je osobností v české hudbě, která nabyla světového významu. Jméno Bohuslava Martinů nalezneme ve všech světových hudebních slovnících a dějepisech jako významné jméno umělce minulého i tohoto století. Martinů žil, tvořil a publikoval svá díla z největší části

v cizině. To způsobilo, že tvůrčí odkaz v jeho celistvosti jsme poznávali a oceňovali postupně. Na vzestupu popularity má velký význam Společnost Bohuslava Martinů, která byla založena 21. února 1977 jako sekce České hudební společnosti za přítomnosti mnoha osobností z kruhů oficiálních i uměleckých. Velkou zásluhu měla na tomto i vdova po skladateli, paní Charlotta Martinů. Zakládající ceremonie se také zúčastnil skladatelův starý přítel Jan Zrzavý. Společnost vzbudila v široké veřejnosti velký zájem. Brzy nato byly založeny pobočky například v Brně, v tehdejší Gottwaldově, v Poličce i v Pardubicích. Ke spolupráci na publicitě, na vydávání a provozu díla, na udržování kontaktů s cizinou a na mnoha dalších úkolech se přihlásilo mnoho vědců a umělců. Společnost se také významně podílela na přípravě oslav 100. výročí narození Bohuslava Martinů. V současné době se intenzivně věnuje přípravě na výročí oslav 50 let od úmrtí skladatele.

2.2.1 Symfonie

Symfonická tvorba Bohuslava Martinů je natolik významná, že je nutné jí věnovat samostatnou podkapitolu.

Na pole symfonické tvorby vstupuje Bohuslav Martinů v období druhé světové války. V roce 1941 opouští s manželkou Francii, kde žil s přestávkami od roku 1923 a nové uplatnění nachází v New Yorku. Nėsnadná společenská aklimatizace má za následek tvůrčí aktivitu, jak to skladatel sám později vysvětloval: „Ne, nemohu říci, že moje vzpomínky na New York jsou jen šťastné. Skutečně nejlépe bylo nemyslet a zaměstnat se. A zde, jako často před tím, kompozice mi byla vydatnou posilou.“⁸

A tak počínaje rokem 1942 vzniká každoročně mimo jiné jedna symfonie.

---

⁸ HEERENOVÁ, Petra. *Bohuslav Martinů*. Brno : Státní vědecká knihovna, 1989

První symfonie vznikla v Americe v roce 1942, tedy v době, kdy autorovi bylo již 52 let. Patří tedy k dílům vrcholným. Vnější podnětem byla nabídka dirigenta Sergeje Kusevického, aby Martinů napsal skladbu k uctění památky dirigentovy choti Natálie. Skutečnou inspirací však bylo válečné utrpení vzdálené milované vlasti, kterou tak miloval a do níž už se nemohl vrátit. Vážný charakter díla je navíc akcentován silným emocionálním zaujetím pronikajícím integrálně všemi větami. Prvá věta tematicky i svou atmosférou připomíná dramatickou hudbu Dvojkonzertu, který autor napsal jako vášnivý protest proti mnichovské zradě. Druhá věta je podivuhodně řešena jako taneční scherzo, které je holdem českému národu a zároveň je osobitě pojatým pokračováním české symfonické tradice. Volná largová věta je nesena smutečným laděním v duchu dedikace skladby. Neobyčejná krása synkopicky vedených melodických pásem i sugestivní orchestrace hustého souzvukového přediva řadí tuto pomalou větu k největším symfonickým inspiracím Bohuslava Martinů. Finální rondo beethovenovské síly a dvořákovské smyslovosti symfonii završuje.

Druhá symfonie vznikla v roce 1943, v době již zralého tvůrčího období autora, který tehdy žil v USA, ale stále myslícího na osud svého národa. Tato sounáležitost s trpícím a bojujícím českým národem dodávala charakteristický rys i významným komorním a symfonickým dílům z tohoto období, mezi něž patří i II. symfonie. Premiéru měla v roce 1943 v Clevelandu. Již tehdy dílo vyznělo povzbudivě, mělo humanistické poslání pro svůj národ a bylo vyjádřením jeho stanoviska k událostem druhé světové války. Ve třetí větě této symfonie je použito hudebního citátu ze známé Marseillaisy – slavné fanfáry Již vzhůru, občané /Aux Arbes, citoyens! Formez vos batallions!/, který představuje v této souvislosti obecně srozumitelnou výzvu českého skladatele bojujícímu světu. Celá II. symfonie se vyznačuje tendencí k výrazové prostotě, roste z klidné nálady, oplývá lyrickou melodikou a ve finále dosahuje optimistického ladění. První dvě věty (Allegro, Andante moderato) uplatňují spíše než sevřenost klasické sonátové formy volný tok jednotlivých hudebních myšlenek.

K nim se přimyká kontrastní třetí věta (Poco Allegro), která je po stránce formální pochodem. V závěru této věty použil Martinů již zmíněného citátu v Marseillaisy, jež programově funguje jako symbol svobody, volnosti i jako výzva k boji za základní lidská práva. Závěrečná věta (Rodno) vyznívá jako symfonické finále, kdy se v plném lesku rozezní celý symfonický orchestr.

V prvních dvou symfoniích Martinů prosazuje novou orientaci a dosavadní nebarokní cítění (reprezentované u něj ponejvíce typem *concerta grossa*), které vystřídá silně emocionální symfonická epika přiklánějící se k neoklasické formě.

V třetí symfonii skladatel volí zcela nový třívětý plán. Byly-li tři první symfonie poznamenány událostmi válečných let, pak Čtvrtá symfonie z roku 1945 byla stvořena za stále reálnější představy mírového života.

Čtvrtá symfonie dovršuje skvělým způsobem periodu děl vytvořených skladatelem během války. Tato symfonie radosti vznikala v nejkrásnějším jaru – od dubna do června 1945. Martinů komponoval v očekávání mírového života, se všemi jeho dary, na které nemohl nikdo dlouho ani pomyslet. V případě Bohuslava Martinů to byla představa okamžitého návratu do vlasti a konce dobrodružného putování cizinou. Představa, která se však neuskutečnila. Jednotlivé věty Čtvrté symfonie jsou tematicky spojeny v celek, což nenajdeme v žádné jeho předešlé symfonii.

První věta je průzračná v tónině, rytmické struktuře i orchestraci. Martinů se propracoval ke svéráznému hudebnímu vyjadřování, jež jeho hudbě dává výrazný ráz osobitého stylu, který vyrůstá z české písňové lyriky, barokní a předbarokní polyfonie, poučení z odkazu smetanovského a dvořákovského a svůj podíl tu má i technika impresionistů. Druhá věta je třídílné scherzo dravého charakteru. V lyrickém triu se nad jiné silně ozývá skladatelův český domov. Volná věta (Largo) je v této symfonii postavena na třetí místo. Ve výrazu je zatěžkána složitou chromatikou všech hlasů, hojnými akordickými kombinacemi a uvolněným pohybem.

Pro Martinů znamenaly pomalé věty uzavřený svět, do kterého vkládal myšlenky myslitelské a reflexivní. Symfonii uzavírá allegrová věta, která přesvědčivým způsobem dovršuje čtyřdílnou formu a korunuje její rozlet a elán.

Naproti tomu Pátá symfonie, která byla H. Halbriechem výstižně označena za Symfonii pološera, vyznívá víceznačně a kolísavě. Ozývá se tu určité zklamání způsobené problémy s tolik očekávaným návratem do vlasti i vnitřní nejistota.

První věta (Adagio – Allegro) zaujme impresionistickou barvou zvuku, jež zvláštním způsobem zastírá jednoduchou diatonickou melodiku. Stejně tak je výrazově nejednoznačná střední věta Larghetto, její zajímavý rytmický řád svojí vnitřní logikou potvrzuje stále důležitější funkci rytmické organizace v novodobém skladebném procesu. Finální věta je otevřena expresivním Lentem, které vystřídá rytmicky živelné Allegro s výraznou myšlenkou exponovanou ve třech oktávách smyčcového orchestru.

Nepočítáme-li Symfonickou fantazii z r. 1953, která bývá nazývána Šestou symfonií, uzavírá Pátá symfonie pětiци veleděl, ale i určitou etapu ve skladatelově vývoji.

Během let v Americe píše Martinů: „Složil jsem pět symfonií pro velký orchestr. S potěšením vracím se ke své oblíbené formě concerto grosso. Rozdíl těchto dvou forem byl dostatečně zdůrazněn a vysvětlen v dějinách hudby...“⁹

Symfonické dílo Bohuslava Martinů se stalo významným článkem v dějinách české hudby svým příklonem ke zdravému základu českého muzikantství. Martinů prožil sice většinu svého života mimo domov, ale ani léta strávená ve Francii, Spojených státech amerických, Švýcarsku a Itálii nezasáhla natolik do jeho způsobu hudebního vyjadřování, aby nezůstal svůj. Takže i dnes k nám jeho dílo promlouvá s vědomím odpovědnosti umělce – tvůrce vůči společnosti. Ve svých šesti symfoniích

---

⁹ HEERENOVÁ, Petra. *Bohuslav Martinů*. Brno : Státní vědecká knihovna, 1989

se Martinů zcela vědomě odklání od principu sonátové formy (zvláště v rychlých větách allegrových) a jeho uměleckým záměrem je spíše vystihnout „vznešenost věcí zcela prostých“. Proto se v symfoniích setkáváme po stránce melodické s jednoduchými melodickými obraty a s prostými tématy, zato často bohatě rytmicky členitými. Po stránce formálně tektonické měla na výslednou podobu symfonií Bohuslava Martinů vliv kompoziční technika *concerta grossa*.

3 Filharmonie Bohuslava Martinů

3.1 Založení symfonického orchestru

Zalistujeme-li v historických kronikách filharmonií, dovíme se mnoho zajímavého o hudebních aktivitách minulého století, o řadě jmen významných hudebníků, kteří se zapojovali do hudebního ruchu v dechových hudbách nebo sborech. Vytvoření stálého orchestru bylo cílem nadšenců koncem minulého století, avšak podmínky tehdejšího Zlína to neumožňovaly. Teprve vznik amatérské závodní hudby firmy Baťa bychom mohli považovat za jakýsi zárodek dnešní filharmonie.

Na počátku dvacátých let minulého století se Tomáš Baťa rozhodl pro založení amatérské závodní dechovky, skoupil hudební nástroje a noty a pověřil Josefa Hladáčka jejím vytvořením. Objevovaly se snahy sestavit z domácích sil symfonický orchestr, jenž by obohatil rozvíjející se hudební život ve městě. V té době již existoval pěvecko-hudební spolek Dvořák, jenž provozoval a organizoval řadu koncertních večerů. Jeho aktivita vedla až k založení Městské hudební školy (1933).

Dne 1. června 1945 byl ve Zlíně založen profesionální Dechový orchestr národního podniku Baťa. Orchester čítal při svém založení 46 členů. Mimo hudbu dechovou provozovala se také hudba jazzová a později také hudba smyčcová.

Opravdové budování symfonického orchestru nastalo až po válce na jaře roku 1946, kdy nejvyspělejší členové tehdejšího Dechového orchestru národního podniku Baťa vytvořili základ Symfonického orchestru n. p. Baťa.

Jelikož orchestr ještě neměl své vlastní prostory, kde by mohl zkoušet, hrát a vystupovat, sloužily k tomuto účelu prostory zapůjčené. Jednou z prozatímních místností pro hrané zkoušky byla zdejší Orlovna, ta však nevyhovovala. Tyto prostory byly vyžívány jen po dobu, nežli se

našla místnost vhodnější k těmto účelům. V listopadu 1945 se celá hudba přestěhovala do nových prostor na třetím mužském internátu. Do března roku 1946 se provozovala stále hudba dechová, smyčcová a jazzová. Tím ovšem nebyl splněn účel založení orchestru. Aby byl schopen provozovat hudbu symfonickou, bylo nutno získat dobrého a zkušeného dirigenta pro symfonický orchestr. Bylo také nutno získat a doplnit orchestr dobrými hráči na všechny nástroje, mezi něž patřily 1., 2. a 3. housle, klarinet, trubka, hoboj, violoncello a mnoho dalších. V té době to byly dva velké problémy, které se musely vyřešit v době co nejkratší, aby byl zajištěn dobrý vývoj celého orchestru.

Zásluhy na vzniku orchestru má nesporně Václav Laňka, klavírista, a od roku 1939 učitel hudební školy ve Zlíně. Po válce inicioval v tehdejším n. p. Baťa založení kulturního oddělení. Stal se jeho vedoucím a díky jeho aktivitě bylo ve Zlíně založeno závodní divadlo a symfonický orchestr. Jemu se též podařilo získat dirigenta s dlouholetou praxí, kterou měl zvláště v brněnském národním divadle, Rudolfa Kvasnicu. Ten se ujal šéfovské funkce 2. dubna 1946.

První roky existence orchestru můžeme označit za dobu těžké, perné či nevděčné práce. Problém dirigenta je vyřešen, ale obsazení orchestru není kompletní, a tak je třeba zvát výpomoci z brněnského rozhlasového orchestru. Ti, co byli doma, byli sice dobří, ale přece jen amatéři. A proto museli na sobě usilovně pracovat a dohánět ty zdatnější. Chyběly však i notové materiály a archiv se musel tvořit opisováním.

Deset let se pracovalo v nevyhovujících prostorách. Koncertovalo se ve Velkém kině, zkoušelo se v hotelu Společenský dům, v kavárně Morava, na internátech, v malenovickém divadle. To trvalo do roku 1955, kdy se orchestr nastěhoval do Domu umění – adaptovaného Památníku Tomáše Bati, kde byly zásluhou cestovatele a novináře J. Hanzelky instalovány též koncertní varhany. Období budování solidních základů však ještě neskončilo. Do orchestru sice přichází nová krev z konzervatoří, okruh posluchačů je stálý a je možno vytvořit abonentní programy pro

každou sezonu, avšak ukazuje se potřeba plánovitého uměleckého růstu jak v orientaci na náročný repertoár, tak na soustavnou denní zkouškovou práci.

3.1.1 Symfonický orchestr národního podniku Baťa ve Zlíně 1946 – 1948

Dříve se kulturní život kolem Baťových závodů opíral jen o dobrovolné hráče z řad zaměstnanců Baťových závodů. Zkoušelo se a hrálo se jen v době osobního volna a pro radost. Pro vážnější kulturní podniky, zvláště hudební, nebylo ve Zlíně pochopení ani ze strany vedení, ani ze strany obecnstva. Obecnstvo totiž, většinou zaměstnanci Baťových závodů, potřebovalo po celotýdenní úmorné práci rozptýlení nebo to, co by odvedlo myšlenky alespoň na chvíli od stereotypu všedního dne. K účasti na vážných kulturních podnicích, například při poslechu symfonie, je třeba jisté duševní svěžesti, schopnosti vnímat nejen melodie a akordy, ale sledovat i jednotlivé motivy. Obecnstvo se však začínalo rok od roku více zajímat i o vážnější hudbu, to vedlo ke stálému zlepšování jeho kulturní úrovně. To byl další krok zlínského lidu kupředu. Proto padla myšlenka založit stálý symfonický orchestr na připravenou půdu. Zlín začal budovat svou kulturní tradici.

Zlínský symfonický orchestr zahájil pod taktovkou mistra Rudolfa Kvasnici druhé období symfonických koncertů. Na programu byla řada významných děl světové hudební tvorby.

Toto druhé období Symfonického orchestru národního podniku Baťa bylo již ve znamení konsolidace zlínské hudební tradice. Orchestr s dirigentem tvoří již nedílný celek a také obecnstvo cítí, že se orchestr národního podniku Baťa stává nerozlučnou součástí zlínského kulturního života. Bohužel, ubytování bylo dosud největší překážkou. Dosud si musel mistr Kvasnica vypomáhat hráči z brněnského rozhlasu. Dalším pro-

blémem byly zkušební místnosti, kterých vystřídali různé množství od založení orchestru a konec stěhování ještě nebyl v dohlednu. V prosinci roku 1946 přesídlil orchestr z chlapeckého třetího domova do sálu Společenského domu a na začátku podzimní sezony roku 1948 do sálu kavárny „Morava“. I přes tyto překážky symfonický orchestr fungoval a produkoval krásnou hudbu.

Zlínská filharmonie byla opravdu reprezentační kulturní majetek národního podniku Baťa.

Za ty dva roky, kdy se filharmonie představovala pod jménem Symfonický orchestr národního podniku Baťa, se odehrálo mnoho událostí. Jednou z nich, která dokonce rozčeřila dosud klidnou hladinu atmosféry v orchestru, byla ta, že každý člen orchestru byl povinen odpracovat týden na brigádě jako dělník na stavbě. Výměna houslí, klarinetu, či trumpetů byla na chvíli za lopatu a krumpáče, a tak bylo dokázáno, že i členové symfonického orchestru se dovedou postavit k těžké práci.

Symfonický orchestr však nehrál jen ve svém městě, ale také v Praze roku 1947 u příležitosti sjezdu školní a průmyslové mládeže, kde působila také zlínská hudba, tentokrát jen dechová. Hlubokým a nezapomenutelným dojmem zapůsobil na všechny hráče hlavní průvod Prahou. Orchestr také účinkoval na slavnostním večeru odbojových pracovníků a partyzánů v sále Velkého kina. Byly hrány dvě symfonické básně z cyklu *Má vlast - Blaník a Šárka*.

V této době byli do symfonického orchestru také přijati noví členové.

Symfonické koncerty měly svůj reprodukční řád a přispívaly k rozšíření hudebního obzoru zlínských posluchačů. Tyto pravidelné symfonické koncerty, které probíhaly jednou za měsíc a které připravil zlínský orchestr pod pevným a cílevědomým vedením dirigenta Rudolfa Kvasnici, bývaly kvalitně zdůrazněny sólo-instrumentálním výkonem.

Kromě domácích hudebních těles účinkovalo ve Zlíně několik vynikajících souborů a sólistů z jiných měst tehdejšího Československa, ale i z ciziny.

V této době zlínská filharmonie vítala ve městě vzácného umělce, mistra violoncella, Miloše Sádla. Zlínský šéf orchestru připravil pro jeho interpretaci se svým souborem světoznámé dílo Antonína Dvořáka – violoncellový koncert h moll. Dalšími umělci, kteří navštívili symfonický orchestr, byli Bedřiška Seidlová, virtuoska na housle, M. A. Warrót, slavná francouzská klavíristka, skladatel a pianista Kvapil, pianista Schafer, virtuos na housle Doležal. Z komorních souborů to bylo například Moravské dechové kvinteto. Nezapomenutelný je také zlínský Pěvecko-hudební spolek „Dvořák“, jenž slavil v roce 1947 25. výročí svého trvání.

Práce v symfonickém orchestru je v plné sezoně těžká a je třeba, vedle talentu, velké dávky houževnatosti a dobré vůle. Bylo provedeno 12 velkých skladeb: 6 symfonií, 2 symfonické básně, 3 opery, 7 sólových koncertů. Kromě toho byla provedena celá řada skladeb menších. Ze skladeb byli hráni nejvíce čeští autoři, celkem 42 skladeb od 18 skladatelů. Cizích bylo hráno 19. Z toho nejčastější autor byl Čajkovskij.

V této době je to tedy bilance vskutku potěšující. Největší zásluhy za tento nebývalý ruch ve Zlíně náleží jistě národnímu podniku Baťa, Pěvecko-hudebnímu spolku „Dvořák“ a také brněnskému rozhlasu, který tak obětavě vypomáhal.

3.1.2 Zlínská filharmonie 1948

Symfonický orchestr n. p. Baťa změnil své dosavadní jméno na Zlínskou filharmonii. Stalo se tak roku 1948. Nastávají menší změny jak ve filharmonii, tak i ve změně jména města, kde filharmonie působila.

Zlínská filharmonie se účastní různých akcí, jež jsou v té době dost povinné. Jednou z nich je i účast na manifestační slavnosti u příležitosti

narozenin prezidenta K. Gottwalda v sále Velkého kina ve Zlíně, kde filharmonie dosud nachází své útočiště při svých prezentacích pro veřejnost. Na programu byly hymny a Dvořákova „Husitská“.

Přáním všech členů filharmonie bylo, aby se zkoušky konaly v sále Společenského domu, poněvadž současná zkušební místnost v sále kavárny „Morava“ úplně nevyhovovala. Stávalo se velmi často, že sál byl nedostatečně vytopen a tím zkoušky velmi trpěly.

Filharmonie se také v tomto krátkém období svého jména účastní různých zájezdů. Jedním z nich je i zájezd do sesterských závodů v Třebíči-Borovině, v Sezimově Ústí a ve Zruči nad Sázavou. Na programu koncertu byly Dvořákovy Slovanské tance, jež nastudoval dirigent Rudolf Kvasnica. Největším kladem tohoto zájezdu bylo získání mnohých příznivců symfonické hudby.

3.1.3 Filharmonie pracujících v Gottwaldově 1948 – 1950

Filharmonie pracujících je nový název orchestru, který se dosud jmenoval Zlínská filharmonie.

V organizační skladbě třinácti státních symfonických orchestrů, jimiž se Československo jako pravlast vysoké hudební kultury mohlo pyšnit před celým světem, byla gottwaldovská filharmonie jedním z výjimečných dítek. Zrodila se ze spontánní touhy a vůle několika nadšenců. Začíná tedy nová éra filharmonie, již pod názvem Filharmonie pracujících, předchůdce Státního symfonického orchestru v Gottwaldově. Dějiny hudby znají úlohu mecenášů i záslužnou působnost hudebních společností. Sotva však mohou doložit příklad, že někde povstal filharmonický orchestr z dělnické kapely.

Je jisté, že Filharmonie pracujících v Gottwaldově-Zlíně obohatila kulturní život nejen města, ale také pobočných závodů národního podniku

Svit i kraje. Zejména v období dvouletky, kdy byla její činnost proplánována vzhledem k potřebám pracujících Gottwaldova, působila filharmonie výchovně. A sledujeme-li všechny ty dosavadní výsledky, nešlo si už kulturní život Gottwaldova-Zlína představit bez filharmonie. To je taky více zavazovalo k tomu, aby podchytili ještě větší masy pracujících lidí a přiváděli je k hudebnímu umění, které má přirozeně vliv na jejich vyspělost a na jejich celkovou práci. Ideálním stavem by bylo, kdyby pracující trvale vyhledávali hudební podniky.

V uplynulých letech byly na koncertech provedeny skladby v tom sledu, aby byla dodržena vývojová linie od srozumitelných klasiků až po moderní skladatele. V rámci požadavků doby také filharmonie zavedla koncerty přímo v dílnách a rovněž v pobočných závodech i některých podnicích kraje.

Vedle pravidelných koncertů uspořádala Filharmonie pracujících v širší míře ještě tzv. koncerty výchovné, pro pracující. Orchester působil však nejen výchovně, ale snažil se neustále zvyšovat svá umělecká měřítká. Projevovalo se to zejména v abonementních cyklech, kde byly zařazeny i nejnáročnější skladby tehdejší hudební moderny, například Stravinského Svěcení jara. Bylo známo, že každý umělec roste svými výkony. Proto každý ze členů orchestru pilně a usilovně cvičil, aby dosáhl vysoké úrovně své filharmonie.

Dirigentem byl stále spoluzakladatel orchestru, Rudolf Kvasnica. Jeho zástupcem, jako druhý dirigent, se stal Vladimír Matěj.

V roce 1949 se uskutečnil také první výchovný koncert pro mládež.

Zkoušky stále probíhaly v sále kavárny „Morava“, jejíž prostory byly stále nevyhovující.

Avšak přes veškeré snahy, aby byl symfonický orchestr již konečně doplněn a nebyl tak závislý na výpomoci hudebníků z brněnského rozhlasu nebo divadla a aby mohl orchestr kdykoliv samostatně účinkovat, bylo zapotřebí dosadit ještě tyto nástroje: dvoje první housle, první fagot, první flétnu a první lesní roh. Proto zkoušky za tohoto dosavadního obsazení

byly prací pomalou a polovičatou, která brzdila nejen výkon hráčů, ale také dirigenta.

V květnu roku 1949 orchestr Filharmonie pracujících konečně přesídlil ze sálu kavárny „Morava“ do Oranžového sálu Závodního klubu n. p. Svit, kde nyní vykonával své pravidelné zkoušky.

Filharmonie pracujících spatřovala ovšem své poslání také v zájezdech na venkov. Koncertovali ve vesnických sálech i hospodách, kde probíhal často denní provoz. Stávalo se také, že je poslouchali zcela neinformovaní lidé. Hráli nejen své nacvičené kusy, ale také na přání posluchačů, tím si získávali obecenstvo a velkou oblibu. Obdobnou oblibu si získaly populární koncerty Filharmonie pracujících v lázních Luhačovicích. Tam vystupovali pravidelně v letních měsících jako promenádní orchestr a ještě při tom pořádali koncerty symfonické hudby večer v sále. Pořady vážné hudby, spojené s vyprávěním o skladatelích a různých hudebních kuriozitách, „zabraly“ tak, že sem posluchači chodili v proudech. Sál býval hodinu předem obsazen a koncert se musel vysílat i na nádvoří.

Protože byl Gottwaldov-Zlín situován v blízkosti slovenských hranic, zajížděl orchestr často i na Slovensko.

Filharmonie pracujících se v průběhu mnoha let svého působení vypracovala z původně téměř diletského provinčního orchestříku na těleso obdivuhodné úrovně, jak v kvalitách jeho členů, tak svou dramaturgií a úrovní hraných skladeb.

3.1.4 Symfonický orchestr kraje Gottwaldovského 1951 – 1955

Doposud byla Filharmonie pracujících součástí národního podniku Svit v Gottwaldově. Avšak od 1. ledna 1951 nastává pro Filharmonii pracujících důležitá změna, kterou lze spatřit v přeřazení od národního podniku Svit pod správu krajského národního výboru. A tak se Symfonický

orchestr kraje Gottwaldovského stává nyní krajským filharmonickým tělesem, podléhající přímo pod ministerstvo školství, věd a umění. Touto změnou byla dána příležitost k většímu rozvoji práce a zkvalitnění uměleckého výkonu.

Stále nevyřešeným problémem zůstává pro SOKG její zkušební místnost. Sál Tylova divadla v Malenovicích nemůže pro orchestr po žádné stránce vyhovovat. Další záležitostí je doplnění orchestru. Orchestru chybí hráči na I. housle, fagot a flétnu.

Krajský symfonický orchestr účinkuje také již třetím rokem lázeňské sezony v Luhačovicích. Pořádají se tam dva koncerty denně. Odpolední koncert je populárnější a večerní vážnější s klasickou hudbou. Aby si veřejnost z koncertů odnesla co nejvíce přibližují jim dirigenti Kvasnica a Matěj skladby výkladem o skladbách a skladatelích. Tímto programem a úkolem orchestru je právě přiblížení hudby každému posluchači.

Avšak orchestr nepořádá koncerty jen v rodném městě či lázeňském městě Luhačovice. Vydává se také na různé zájezdy, kde okouzluje širokou veřejnost svými dokonale secvičenými skladbami, a láká je tak nahlížet do světa hudby jako součásti našeho života. Jedním ze zájezdů, které orchestr podnikl, byla návštěva jižní Moravy, konkrétně měst Hodonín, Šardice, Dubňany, Ratiškovice.

O Symfonickém orchestru kraje Gottwaldovského můžeme klidně říci, že plnil své poslání dobře. A plnil by je ještě lépe, kdyby k tomu měl trochu lepší podmínky.

Jako první státní orchestr začal důsledně provádět hudební výchovu školní a průmyslové mládeže na výchovných koncertech, jichž bylo provedeno od roku 1949 celá řada. Zprvu jen občasné a příležitostné koncerty, ale časem se změnily v pravidelné koncerty pro mládež z Domovů v Gottwaldově a pro školní mládež. Zpočátku to byly koncerty pro mládež a pro 3., 4. a 5. postupný ročník národních škol. Po výsledcích soustavných koncertů pro žactvo středních škol přistoupil tak iniciátor koncertů, učitel Bláha, k pravému prameni hudebního zájmu,

k nejmladším posluchačům, k dětem osmiletým až desetiletým. Prvý výchovný koncert pro národní školy navštívilo přes dva tisíce žáků. Kulturně výchovný význam těchto koncertů byl obrovský.

Repertoár Symfonického orchestru kraje Gottwaldovského byl různý a velmi bohatý. Symfonická hudební literatura je velmi bohatá díky velkým umělcům, a tak často vznikaly otázky, které skladby budou požadavkům členů orchestru nejbližší. Je určitě nesporné, že některý z hráčů hraje s větší oblibou díla Čajkovského, jiný opět Beethovenova nebo Dvořákovy. Jako celek si však kolektiv Symfonického orchestru kraje Gottwaldovského plně uvědomoval tu skutečnost, že právě v české hudební literatuře jsou díla vsutku vynikajících hodnot, která nejvyšší měrou odpovídají požadavkům a hodnotám každého člena orchestru.

Ostatní činnost symfonického orchestru je možné rozdělit na koncerty abonentní, mimořádné a zájezdy.

Na abonentních koncertech provádí orchestr závažnější a náročnější díla, která vyplývají z dramaturgického plánu, vypracovaného dle směrnic ministerstva.

Na mimořádných koncertech v Gottwaldově chce orchestr seznámit širší publikum s populárními díly našich i světových skladatelů. Bohužel, počet dní v roce, vyhrazených ve Velkém kině pro SOKG, je naprosto nedostačující.

V sobotu 19. listopadu 1955 se konečně gottwaldovská veřejnost dočkala události, která bude mít pro kulturní život města a celého kraje neobyčejný význam. Byl slavnostně otevřen Dům umění. Na zahajovacím večeru koncertoval Státní symfonický orchestr kraje Gottwaldovského, který pod vedením uměleckého ředitele Týnského zahrál předeheru k opeře Libuše od Bedřicha Smetany.

Tak získal SOKG otevřením Domu umění svůj hudební stánek, v němž bude mít správné podmínky pro další práci jako málokteré hudební těleso v naší republice.

3.1.5 Státní symfonický orchestr kraje Gottwaldovského 1955 – 1988

Deset let orchestr zkoušel a koncertoval v různých kulturních zařízeních a až v listopadu 1955 získává po adaptaci v Domě umění svůj důstojný stánek. V témže roce byl orchestr opět přejmenován na Státní symfonický orchestr kraje Gottwaldovského.

Dirigent Rudolf Kvasnica odchází na nové působiště do Prahy a v roce 1954 se stává šéfem orchestru Richard Týnský, který byl do té doby šéfdirigentem Čs. rozhlasu v Bratislavě. Richard Týnský prohlubuje studium klasického repertoáru a poprvé uvádí v Gottwaldově tvorbu Leoše Janáčka. Po odchodu Richarda Týnského v roce 1957 stojí v čele orchestru jedenáct let talentovaný mladý dirigent Eduard Fischer. Tomu připadl významný úkol: stabilizovat započatý proces přeměny profesionálního zájezdového a lázeňského tělesa na pravidelný fungující a umělecky se vyvíjející symfonický orchestr. Fischer doplňuje kmenový repertoár a uvádí skladby klasiků 20. století. Zařadil také náročná díla kantátová a oratorní, jejichž uvedení za dřívějších podmínek orchestru bylo zcela nemyslitelné.

V šedesátých letech už existují 2 až 3 náročné abonentní koncerty pro gottwaldovské publikum. Orchestr se také podílí na hudebním životě Prahy, Brna, Bratislavy a Ostravy. V rámci kulturních dohod orchestr absolvoval umělecké zájezdy do Maďarska (1959), Polska (1961), NDR (1966) a Rumunska (1968).

V roce 1966 nastupuje jako dirigent Rostislav Hališka a novým hlavním dirigentem, po odchodu Eduarda Fischera v roce 1969, se stává Zdeněk Bílek, dirigent Slovenské filharmonie v Bratislavě, který působil v Gottwaldově do roku 1975. Obě tyto osobnosti dále prohlubovaly a rozšiřovaly repertoár symfonického tělesa.

V roce 1975 nastupuje do funkce šéfdirigenta Rostislav Hališka. Pod jeho vedením si orchestr vydobyl své specifické postavení a právem

se zařadil mezi symfonická tělesa vynikající interpretační úrovně. Vytýčil si nejen vysoké umělecké nároky v systematické práci s orchestrem, ale také požadoval získávání nových hráčů konkurzní cestou. Uváděl, kromě kmenového repertoáru, také tvorbu 20. století a premiéroval novinky našich známých skladatelů.

Státní symfonický orchestr kraje Gottwaldovského se také podílel na činnosti pravidelných koncertů pořádaných pro mladé koncertní umělce – Talentinum. Zde orchestr zajišťoval kvalitní doprovody k vystoupení mladých, našich i zahraničních, interpretů. SSOKG byl také inspirátorem Gottwaldovského hudebního jara, v lázních Luhačovice se významně podílel na pořádání Mezinárodního kulturního léta a na pravidelných janáčkovských festivalech.

Pod vedením Rostislava Hališky se rozvinuly v Gottwaldově i dirigentské talenty Stanislava Macury a Petra Altrichtera, laureátů mezinárodních soutěží.

Orchestr spolupracoval s mnoha zahraničními dirigenty i sólisty na domácí půdě i v zahraničí. Na zájezdech v Polsku, NDR, Itálii, Řecku a NSR vynikajícími výkony reprezentoval naše interpretační umění. Získal si také zvučné jméno v zahraničí. Jednou z mnoha zemí, kde podnikl orchestr své turné, byla i Itálie. Orchestr zde získal neobyčejný ohlas v mezinárodních kruzích i u italské kritiky.

Státní symfonický orchestr v Gottwaldově také spolupracoval s Československým rozhlasem i Československou televizí, která natočila několik pořadů, zvláště z „gottwaldovského“ Talentina, které se dostalo do povědomí široké posluchačské veřejnosti. Další spolupráci udržoval se Smíšeným pěveckým sborem Dvořák Gottwaldov, jehož sbormistrem po odchodu Vlastimila Válka se stal František Macek.

V letech 1973-1980 byla sólistkou orchestru pianistka Božena Steinerová, která s orchestrem uvedla několik významných děl a vystupovala také na samostatných recitálech. Od roku 1984 byla sólistkou SSOKG pianistka Jana Macharáčková, rodačka z Gottwaldova. Členové orchestru

působili v různých komorních ansáblech a koncertovali nejen v tehdejší Gottwaldově, ale také v jiných městech Československa i zahraničí.

V roce 1966 Státní symfonický orchestr kraje Gottwaldovského získal vyznamenání „Vzorný pracovník ministerstva kultury“ a v roce 1977 mu bylo propůjčeno vyznamenání „Za vynikající práci“.

Skutečnost, že průmyslové město, jakým byl nevelký tehdejší Gottwaldov, mělo svou vlastní filharmonii, zrozenou z dělnické dechové kapely, budila obdiv a zdála se mnohým v cizině neuvěřitelná. Úcta k hudební kultuře Československa se tak projevila v nových souvislostech.

Státní symfonický orchestr kraje Gottwaldovského získal významné ocenění a titul „Vzorný pracovník ministerstva kultury“ jako jediný z československých orchestrů.

SSOKG na konci tohoto období se pokládá za hudební těleso, které je schopno vyjádřit osobité stylové nároky hudby 20. století nejen u nás, ale i v zahraničí.

Obrázek 6 Vývěsný plakát k pozvání na koncert

3.1.6 Filharmonie Bohuslava Martinů 1989 – 2008

Symfonický orchestru národního podniku Baťa, Zlínská filharmonie, Filharmonie pracujících, Symfonický orchestr kraje Gottwaldovského a od začátku šedesátých let Státní symfonický orchestr Gottwaldov. To jsou jména, která v průběhu více než šedesátileté historie zlínského koncertního tělesa znamenala nabídku tzv. vážné hudby, kvalitu, jež se zvyšovala rok od roku až po dnešní výbornou úroveň.

28. listopadu 1988 rada JmKNV v Brně projednala a schválila statut, ve kterém se s účinností od 1. ledna 1989 mění název tohoto hudebního tělesa na Filharmonii Bohuslava Martinů.

Žádost o změnu jména byla provedena na základě toho, že původní název se zdál příliš obecný a v zahraničí o filharmonii mnoho nevypovídalo.

Na základě ustavení pobočky Společnosti Bohuslava Martinů v Gottwaldově bylo vybráno jméno Bohuslava Martinů, jako vyústění dramaturgických a uměleckých snah orchestru o propagaci české hudby. Dílo Bohuslava Martinů zařazoval orchestr do svého repertoáru už v roce 1962. Tendence k pravidelnému uvádění jeho skladeb je zřetelná od nástupu hlavního dirigenta Eduarda Fischera, který měl k této moderní, vážné hudbě krásný vztah.

Z novinových článků tehdejší doby, což je leden 1989, vyplývá, že zvolení nového jména filharmonie zavazuje k pravidelnému zařazování děl Bohuslava Martinů do koncertů, dramaturgie počítá s některými jeho významnými díly, jejichž interpretace zaznamená další vývoj v kvalitě. Je navázána tak ještě užší spolupráci s pobočkou Společnosti Bohuslava Martinů v Poličce, rodištěm skladatele.

V rámci Gottwaldovského hudebního jara se konal slavnostní koncert na počest onoho přejmenování. Na koncertě, kterého se zúčastnili též představitelé předních hudebních institucí z Prahy a Brna, zazněly výhradně kompozice Bohuslava Martinů, tohoto klasika hudby a vedle

Janáčka a Dvořáka nejhranějšího našeho skladatele. Lidé mohli slyšet svěží a svižnou Malou suitu z opery Veselohra na mostě, kteroužto zpracoval sám autor v roce 1951. Druhou skladbou měl být 3. klavírní koncert, ale pro onemocnění interpreta, národního umělce J. Páleníčka, tento koncert byl zrušen. Byl však nahrazen operativně jiným koncertem, Rapsody – koncertem pro violu a orchestr. Vrchol večera byl ovšem ve skladbě finální, ve 4. symfonii, jež byla snad nejkrásnější z šestice skladatelových symfonií, snad i proto, že ji napsal Martinů na jaře r. 1945. Radost z konce úděsné války je v ní totiž víc než patrná, ovšem radost v kontrastu s líbezností. V této skladbě především se vzepjal celý orchestr k výkonu vpravdě svátečnímu, přímo festivalovému. Zasloužilý umělec R. Hališka vedl Filharmonii B. Martinů sugestivně a k obrazu jejího vyvoleného skladatele. Koncert plně potvrdil, že orchestr i dirigent jsou praví nést skladatelovo jméno. Dalšími dirigenty, kteří vedli zlínskou filharmonii, byli Stanislav Macura, Peter Altrichter, Zdeněk Bílek, Jaroslav Opěla, Miloš Machek, Petr Lücker.

Od roku 1991 se konají Mezinárodní dirigentské kurzy, které se staly pravidelnou letní aktivitou orchestru. Na jejich organizaci se od počátku podílel dirigent Kirk Trevor. Důležitým mezníkem v životě Filharmonie Bohuslava Martinů se stal květen 1995, kdy orchestr spolu s dirigentem Peterem Tiborisem zavítal v rámci koncertního turné do Ameriky. Několik koncertů se odehrálo také v Carnegie Hall. Od koncertní sezony 1995/1996 stanul v čele orchestru nový šéfdirigent. Stal se jím tentokrát již dobře známý Kirk Trevor. Vedle svých aktivit v rámci dirigentských kurzů se tedy představil i zlínskému publiku při abonementních koncertech.

V roce 1999 stanul po devíti letech v čele zlínského orchestru opět český šéfdirigent. Tomáš Koutník se podílel také na zrodu nového festivalu, kterého se stala Filharmonie Bohuslava Martinů pořadatelem. První ročník Podzimního festivalu duchovní hudby Harmonia Moraviae prakticky nahradil do té doby pořádané Hudební jaro. V lichých letech tak střídal festival Talentinum.

Zajímavým momentem byla jistě sezona 2004/2005, kdy se orchestr ocitnul bez svého šéfa. Celá sezona byla postavena pouze na hostujících dirigentech. Po dlouholetém působení Marka Obdržálka ve funkci ředitele byla provedena změna také na tomto postu, jež od února 2005 zastával Jozef Tkáčik. Na jaře 2005 přijal místo šéfdirigenta mladý talent Jakub Hruša.

V současné době toto symfonické těleso řídí Stanislav Vavřínek.

Na základě výběrového řízení, které proběhlo 27. 11. 2007, byl správní radou Filharmonie Bohuslava Martinů schválen s platností od 1. 1. 2008 novým ředitelem Filharmonie Bohuslava Martinů RNDr. Josef Němý.

Filharmonie není pouze pořadatelem abonentních koncertů, ale také různých festivalů – například mezinárodního festivalu mladých koncertních umělců Talentinum, který se koná jako bienále již od roku 1972, dále Mezinárodních dirigentských kurzů od roku 1991 nebo festivalu duchovní hudby Harmonia Moraviae od roku 1999. Orchester dosáhl vynikajícího renomé doma i na zahraničních pódii: v Německu, Itálii, Španělsku, Řecku, Dánsku, Maďarsku, Rumunsku, Polsku a USA. V podání Filharmonie Bohuslava Martinů můžeme slyšet hudbu vážnou i hudbu z oblasti populární, dokladem jsou nahrávky CD pro Český rozhlas i Českou televizi.

Filharmonie také stále pořádá koncerty pro děti, kde vystupují různé osobnosti pořádající hudební program pro děti a mládež. Jsou to například Dáda Patrasová, Jiří Suchý a Jitka Molavcová či Zdeněk Svěrák a Jaroslav Uhlíř. Filharmonie Bohuslava Martinů za spolupráce již zmíněných osobností se podílí na tvorbě dětských hudebních pořadů.

Nejen na dětských koncertech vystupují známé osobnosti, ale i jiné postavy z hudebního světa se objevují jako sólisté při různých koncertech pořádaných filharmonii. Zlín a současně Filharmonii Bohuslava Martinů navštívili mimo jiné sourozenci Ulrychovi, Dagmar Pecková, skupina Če-

chomor či zahraniční hvězdy jako Leonardo Lopez Linares, Eilana Lappalainen a Peter Tiboris.

Orchestr stále zažívá vrcholné okamžiky, které nesou Filharmonii Bohuslava Martinů na přední místa světového formátu.

Obrázek 7 Filharmonie Bohuslava Martinů

3.2 Repertoár orchestru

Repertoár filharmonie tvoří téměř všechna symfonická díla různých slohových období, ale i velké množství skladeb současnosti. Členové orchestru vytvořili též několik komorních sdružení a jejich vystoupení doplňují koncertní sezonu o tuto hudební oblast. Koncertní činnost orchestru má základ ve čtyřech řadách abonentních a množství mimořádných koncertů.

Zlínský orchestr hostoval také již ve všech významnějších centrech České republiky, např. v Praze, Brně, Ostravě, na Slovensku v Bratislavě, Žilině, Košicích. Zahraniční turné přivedlo orchestr do Itálie, Dánska, Maďarska, Řecka, Polska, Rakouska, Francie a dalších zemí. Již čtvrt století

je Filharmonie Bohuslava Martinů Zlín pořadatelem ojedinělého mezinárodního festivalu mladých koncertních umělců Talentinum, dále také organizuje Zlínské hudební jaro a mnoho dalších hudebních programů.

3.2.1 Koncertní činnost

Koncertní činnost orchestru má základ ve třech řadách abonentních koncertů, množství mimořádných koncertů a zájezdů.

Na abonentních koncertech provádí orchestr díla závažnější a náročnější, která vyplývají z dramaturgického plánu, vypracovaného dle směrnic ministerstva. Tyto koncerty jsou dále rozpracovány do několika kategorií, nejčastěji podle měsíců v roce. Jsou to díla světově uznávaných skladatelů, jako jsou B. Martinů – Koncert pro klavír, housle a orchestr, A. Dvořák – Zlatý kolovrat, B. Smetana – Hakon Jarl, R. Schumann – Koncert pro klavír a moll a mnoha jiných a slavných umělců.

Na mimořádných koncertech ve Zlíně chce orchestr seznámit širší publikum s populárními díly našich i světových skladatelů. Je jím například Mimořádný koncert k výročí vzniku republiky, který se pořádá mimo předplatné.

Dnešní podoba programu na koncertní sezonu je již trochu odlišná od těch dřívějších.

Nabídka abonentních koncertů je rozdělena do tradičních třech koncertních řad. Cyklus A představuje klavírní tvorbu různých období a sólisty na tento nástroj. Filharmonie tak chce plně představit možnosti vzácného nástroje, který v minulých letech zakoupila. Na závěr tohoto cyklu zazní například Devátá symfonie L. v. Beethovena. Druhá řada koncertů obsahuje především skladby romantického repertoáru, které zahrají známí interpreti, jako například I. Ženatý, J. Tůma a B. Krajný. Populární cyklus neboli cyklus C je rozšířen na šest koncertů, kde posluchači

mohou zaslechnout známé osobnosti, jako je Pavel Šporcl, M. Balejová, L. Švormová a jiní.

Koncerty jsou samozřejmě doplňovány dalšími koncerty vánočními, koncerty při nahrávání CD, koncerty v rámci Talentina, mezinárodního hudebního festivalu mladých koncertních umělců. Jako novinka je zaveden cyklus koncertů pro studenty Univerzity T. Bati.

3.2.2 Festivity

3.2.2.1 Harmonia Moraviae

Filharmonie Bohuslava Martinů se snaží přispět nejen abonentními koncerty, ale mimořádnou hudební událostí, jakou beze sporu hudební festival je, k obohacení kulturních událostí města Zlína. Na tomto poli má filharmonie již bohaté zkušenosti. Od roku 1972 pořádá s mimořádným ohlasem Mezinárodní festival mladých koncertních umělců Talentinum. Tento festival se v minulosti střídá s cyklem koncertů Hudební jaro, který byl v roce 1999 tematicky zaměřen na duchovní hudbu a dostal název Podzimní festival duchovní hudby Harmonia Moraviae. Jeho cílem bylo pořádat festival s duchovními skladbami v kostelech a chrámech zlínského regionu.

V roce 2007 se Harmonia Moraviae stala mezinárodním hudebním festivalem, který se již zaměřuje nejen na hudbu duchovní, ale také hudbu světskou všech žánrů a stylových období. Právě v příštím roce by mělo, vzhledem k jeho kvalitě a trvání pěti ročníků, dojít k jeho zařazení do Asociace mezinárodních hudebních festivalů vedle např. Pražského jara, Smetanovy Litomyšle, Janáčkových Hukvald a řady dalších významných českých festivalů. V roce 2007 byl festival zaštitěn hejtmánem Zlínského kraje Liborem Lukášem a primátorkou Statutárního města Zlína PhDr. Irenou Ondrovou, spoluorganizáteli vedle Filharmonie Bohuslava

Martinů byli Zlínský kraj a Statutární město Zlín. V čestném festivalovém výboru byli houslový virtuóz Václav Hudeček, olomoucký arcibiskup Jan Graubner a další významné osobnosti kulturní i politické sféry.

V roce 2008 festival trval v rozmezí od 11. září do 23. října. Festival zahrnoval několik koncertů s mezinárodní účastí interpretů. Předpokládalo se pozvat skutečně kvalitní špičkové interprety z oblasti vážné hudby, ale také opět uvést nejrůznější žánry, tedy nejen z oblasti vážné hudby. Uskutečnily se koncerty jak symfonicko-vokální či čistě orchestrální, tak také koncerty pozvaných komorních souborů.

Letošní ročník festivalu byl ve znamení zpěvu, bylo tedy možné slyšet zpěv operní, sborový, koncertní nebo např. i alikvotní, proto dostal festival podtitul Lidský hlas v proměnách. Sled deseti koncertů v průběhu září až listopadu orámovaly dva operní recitály takových pěveckých veličin, jako jsou Gabriela Beňačková a Eva Urbanová (která vystoupila místo původně uvedeného Štefana Margity). V obou případech orchestr filharmonie velice citlivě dirigoval David Švec.

Dále vystoupilo mužské vokální kvarteto Affetto (Jan Mikušek, kontratenor, Vladimír Richter, tenor, Marek Olbrzymek, tenor, Aleš Procházka, bas), jehož repertoár byl složen ze skladeb středověkých, renesančních, barokních i skladeb 20. století. Členové tohoto experimentálního sdružení dokáží zvukově plně využívat daný prostor koncertní síně, a tak nabízet nejen různá stylová období, ale i zvukově barevnou proměnlivost. Slyšeli jsme skladby acappella, Jan Mikušek však několik skladeb také doprovodil na varhany.

V díle Jiřího Pavlici Chvění – suita dialogů bylo posluchačům nabídnuto propojení několika rovin, v nichž se projevuje známé autorovo neotřelé a neustálé hledačství. Objevily se tu také zhudebněné odpovědi filozofických otázek, které se prolínají s obecně lidskými tématy. Inspiroval se verši Vladimíra Holana a Jana Skácela, kdy vychází z nejstarších staroslověnských a staročeských písemných památek. Díky dramaturgickému citu dokáže spojit J. Pavlica různé hudebníky. Tentokrát Hradišťan

doprovázela Filharmonie B. Martinů s dirigentem Stanislavem Vavřínkem a hostem byl alikvotní zpěvák z Německa Wolfgang Saus.

Nádherný umělecký zážitek také zprostředkoval pozvaný Štátny komorný orchester Žilina s vynikající pěvkyní Evou Garajovou a neméně brilantním mladým klavíristou Matejem Arendárikem. Hlavní podíl na úspěchu večera měl dozajista samotný dirigent Mischa Katz z Francie, původem Rus, jehož schopnost navázat dokonalý kontakt s orchestrem i publikem navodila neopakovatelnou atmosféru. Skladbou Nox et solitudo, kterou přednesla Eva Garajová, bylo připomenuto 100. výročí narození slovenského skladatele Eugena Suchoně.

Na začátku října 2008 se za řízení šéfdirigenta orchestru Stanislava Vavřínka uskutečnila světová premiéra Islandské symfonie brněnského skladatele Richarda Mayera, kterou zaznamenal Český rozhlas a dále o tomto koncertě byla natočena i reportáž Českou televizí. Jedná se o monumentální třívětou skladbu s mimořádně rozsáhlým nástrojovým obsazením (dva klavíry, varhany, pět trubek ad.), která líčí dějiny a přírodní scenérii Islandu. Tohoto koncertu se účastnil a zaštilil jej generální konzul Islandské republiky v ČR pan Thorir Gunnarsson. Dále na koncertě zazněly skladby Finlandia a Houslový koncert J. Sibelia v podání vynikajícího houslisty Václava Hudečka.

Janovými pašijemi německého skladatele 17. století Thomase Selheho jsme se dostali do oblasti tzv. staré hudby. Zajímavostí této skladby je, že se jí v tehdejší době otevřela nová epocha formy pašijí. Na pódíích se objevuje opravdu velmi zřídka. Zvláštností jsou intermedia¹⁰ s nebiblickými texty. Nastudování se ujal specialista na starou hudbu - dirigent a hráč na klávesové nástroje - Vojtěch Spurný, který hraje na moderní hudební nástroje s pozvanými sbory z Polska přednesl toto dílo v Holešově a Zlíně. Pašije prokládal vynikajícím způsobem sólovými skladbami Johanna J. Frobergera.

---

¹⁰ vložené části

Častokrát uváděné Mozartovo Requiem bylo možno vyslechnout v podání orchestru dobových nástrojů Musica Florea s Markem Štrynclem ve spojení s chlapeckým sborem Boni pueri. Orchester i chlapecký sbor dodal celému dílu neotřelý zvuk a charakter, podpořený navíc vynikající interpretací všech hráčů, sboristů i sólistů, jimiž byli Anna Hlavenková, Markéta Cukrová, Hasan El Dunia a Aleš Procházka.

3.2.2.2 Talentinum

Mezinárodní festival mladých koncertních umělců je festivalem mladých talentů, které čeká profesionální hudební kariéra. První ročník této přehlídky se konal v roce 1972 a na jeho uspořádání se podílela zlínská filharmonie spolu s Československou uměleckou agenturou Prago-koncert. V roce 1976 došlo ke změně, při které se z přehlídky stal festival. Každé dva roky patří již tradičně v jarních (dříve v zimních) měsících k hudebnímu životu města Zlína i Filharmonie Bohuslava Martinů Zlín.

Talentinum si klade za cíl pomáhat mladým koncertním umělcům v začátcích jejich umělecké kariéry. Často se stává, že právě Talentinum je určitým odrazovým můstkem k další úspěšné kariéře. V minulých letech se tohoto festivalu účastnili například Jana Jonášová, Bohuslav Matoušek, Igor Ardašev, Václav Hudeček, Vadim Repin a další. Dnes patří tito i další účastníci festivalu k uznávaným a žádaným umělcům. Kromě sólových hráčů pravidelně vystupují také komorní soubory a některé orchestry. Festival se samozřejmě týká také mladých dirigentů.

Na počátku své umělecké dráhy se ve Zlíně představili dnes uznávaní dirigenti jako Stanislav Macura, Petr Vronský, Hynek Farkač, Leoš Svárovský, Tomáš Netopil, Jakub Hruša a další. Avšak tak, jak se mění podmínky v naší společnosti, tak prochází i festival různými proměnami.

V současnosti je snahou pořadatelů věnovat koncerty více mladým posluchačům a rozšířit koncerty i do dalších moravských měst - Uherské-

ho Hradiště, Olomouce, Kroměříže, Luhačovic, Vsetína, Bystřice pod Hostýnem, ale i Šumperka. Myšlenka dát příležitost mladým interpretům vystoupit sólově nebo s doprovodem orchestru, aby získali cenné zkušenosti na koncertním pódiu, stále zůstává.

3.3 Zájezdy

3.3.1 Zahraniční turné

Činnost orchestru nespočívá jen v pořádání koncertů ve Zlíně, ale také v návštěvě různých měst i vesnic v kraji.

Již v roce 1953 Symfonický orchestr kraje Gottwaldovského navštívil řadu měst nacházejících se jak v naší republice, tak v městech zahraničních.

Zahraniční turné přivedlo orchestr do Itálie, Dánska, Maďarska, Řecka, Polska, Rakouska, Rumunska, Německa, Francie, Portugalska, Španělska a USA.

Jednou z prvních zemí, kterou filharmonie navštívila, byla právě již zmíněná Itálie. Stalo se tak roku 1970, kdy se vypravil gottwaldovský Státní symfonický orchestr na čtrnáctidenní turné pro Itálii.

Dalším zájezdem, kterého se filharmonie účastnila, bylo turné do Španělska. To se však uskutečnilo až v roce 1985. Na žádost umělecké agentury Pragokonzert byl jako Státní symfonický orchestr kraje Gottwaldovského vyslán v srpnu 1985 do Španělska. V pěti koncertech byly představeny dva programy. I když byl zájezd značně náročný pro dlouhé cestování a vysoké teploty, byl nesporně uměleckým přínosem jak pro španělské posluchače, tak pro naše hráče.

Do roku 1989 byly zahraniční zájezdy omezené. Nesmělo se příliš mnoho vyjíždět za hranice naší republiky. Byly však i výjimky a mezi ně

patřil tehdejší Státní symfonický orchestr kraje Gottwaldov. Avšak po roce 1989 se se zahraničními turné počítalo a konalo se jich čím dál víc.

Nejen že filharmonie vyjíždí na koncerty do světa, ale také svět se objevuje ve Zlíně. Jedná se však o tzv. formu dirigentských kurzů. Celkem padesát osm dirigentů z Kanady, USA, Řecka, Turecka, Japonska, Norska, Švédska a Izraele pobývalo ve Zlíně mezi 3. a 24. srpnem 1991. V roce 1992 navštívilo Českou republiku již šedesát dirigentů ze 17 zemí světa. Tyto dirigentské kurzy se opakovaly a pořádaly několik let po sobě. První mezinárodní dirigentské kurzy ve Zlíně slavily obrovský úspěch.

Filharmonie začíná koncertovat v zahraničí i pravidelně. Bohatá koncertní činnost orchestru za hranicemi zatím neustává.

Druhá polovina listopadu roku 1994 je vyplněna mnoha koncertními zájezdy do Basileje, Liestalu a Zürichu. Město Liestal má s filharmonií nepřímou souvislost, neboť v tomto městě našel místo svého odpočinku Bohuslav Martinů, než byly jeho ostatky převezeny do Československa.

V rámci Kulturního léta a Hradních slavností Bratislava 2008 se uskutečnil pod záštitou Velvyslanectví USA ve Slovenské republice 22. června 2008 koncert ve Velkém studiu Slovenského rozhlasu Bratislava. Filharmonie spolu s Pěveckým sborem Cantare con Vivo (USA) pod vedením Davida Moralese (USA) uvedla díla E. Blocha Avodath Hakodesh – Svatá práce a A. Zemlinského Žalm č. 13. Sólistou byl Martin Mikuš (Slovensko).

Další akcí v rámci Kulturního léta a Hradních slavností Bratislava 2008 byl koncert operních árií, který se konal 29. června 2008 na Hlavním náměstí v Bratislavě. Díla Verdiho, Pucciniho, Donizettiho a jiné zapěli Lynette Tapia (Bolívie, USA), Mary Liu (Čína) a Ľudovít Ludka (Slovensko). Filharmonii Bohuslava Martinů vedl dirigent Walter Attanasi (Itálie).

Ve středu 4. června 2008 v 19.00 hodin se v koncertní síni Slovenské filharmonie (Reduta) v Bratislavě uskutečnil koncert kapely Cigánski diabli za doprovodu Filharmonie Bohuslava Martinů, na kterém neopakovatelným způsobem zazněly skladby inspirované slovenským, maďar-

ským, ruským a řeckým folklorem, ale rovněž skladby klasické, operetní, muzikálové, filmové a jazzové. Orchester řídil dirigent Aleš Podařil.

Představení mělo obrovský úspěch a umělci sklidili potlesk ve stoje.

Ve dnech 26. - 27. dubna 2008 se Filharmonie Bohuslava Martinů zúčastnila Mezinárodního festivalu duchovní hudby v polském Chorzowě, v partnerském městě města Zlína. Orchester hrál pod vedením dirigenta Vojtěcha Spurného dílo Thomase Selle Janovy Pašije. Spoluúčinkoval sbor Schola Cantorum Minorum Chosoviensis z Polska se sbormistryní Krystynou Lobodou. Koncerty se uskutečnily 26. dubna v kostele sv. Josefa v Chorzowě a 27. dubna v kostele Matki Bozej Rozancowej ve Swietochłowicích.

Orchester Filharmonie Bohuslava Martinů se v lednu 2007 účastnil úspěšné cesty po Německu. Turné začalo 28. prosince 2007 zdvojenými koncerty v Norimberku a v Mnichově. Poté následovala vystoupení ve městech Tübingen, Rosenheim, Hannover a Bielefeld. Na Tři krále byl zahrán poslední koncert zájezdu v Hamburku. Téměř deset tisíc návštěvníků vyslechlo oblíbené programy, které byly žádané a ceněné zvláště na přelomu roku 2007/2008.

Na zájezd byly připraveny dva programy. První se skládal z hudebních děl rodiny Straussovy, druhý z italského belcanta se sborem a sólisty, sopranistkou Gabrielou Corsaro a tenoristou Antoninem Interisanem. Již potřetí orchestr dirigoval německý dirigent Lukas Beikircher. Na vystoupení v Norimberku jej vystřídal mladý dirigent z Lipska Stefan Diederich. Koncert v Rosenheimu byl oživen i vystoupením německé baletní skupiny. Mimořádné bylo silvestrovské vystoupení ve velké Meistersingerhalle v Norimberku s programem Puccini a Pasta, které navštívilo 1150 hostů.

Jedním z významných zájezdů, které Filharmonie Bohuslava Martinů podnikla, byla i návštěva New Yorku v USA. Tam uskutečnila filharmonie sérii svých vystoupení v proslulé Carnegie Hall. Koncertní sál

pro 2 800 posluchačů prý byl téměř zaplněn a jeho vynikající akustika filharmonii inspirovala k výbornému výkonu. Carnegie Hall je místem, kde vystupují nejslavnější světové orchestry, mezi které patří i Filharmonie Bohuslava Martinů.

3.3.2 Turné po ČR

3.3.2.1 Sportovec roku 2008

Slavnostní vyhlášení výsledků novinářské ankety Sportovec roku 2008 proběhlo v sobotu 10. ledna 2009 v Hudebním divadle Karlín.

V pořadu vystoupila jako hlavní host skupina Čechomor v doprovodu Filharmonie Bohuslava Martinů Zlín pod vedením dirigenta Romana Válka. Sportovcům přišli gratulovat k jejich výkonům v roce 2008 významné sportovní osobnosti celého českého resp. československého sportu. Pořad v přímém přenosu vysílala Česká televize.

3.3.2.2 180 let Vítkovic

Filharmonie Bohuslava Martinů se podílela svým vystoupením na oslavách 180 let založení Vítkovic. Na velkolepém koncertě 3. prosince 2008 v ČEZ Aréně v Ostravě hrál orchestr pod vedením dirigenta Varhana Orchestroviče Bauera. Spoluúčinkovali Hradišťan, Vlasta Redl, dále Michal Pavlíček, Gabriela Demeterová a mnoho dalších.

3.3.2.3 Trnkobraní 2008

Počasí nepřálo velkolepému koncertu romského orchestru Cigánski diabli, Lucie Bílé a zlínské Filharmonie Bohuslava Martinů. Po zvukové zkoušce se Vizovicemi přehnala velmi silná bouře a celý páteční program musel být zrušen.

3.3.2.4 Festival Janáček a Luhačovice

Významný festival se konal 21. – 25. července 2008 v Luhačovicích, a to 17. ročník Festivalu Janáček a Luhačovice. Filharmonie Bohuslava Martinů s dirigentem Milošem Machkem zahrála 21. července spolu se sólisty Františkem Novotným (housele) a Michalem Kaňkou (violoncello) díla od M. Dlouhého, J. Brahmse a L. Janáčka.

3.3.2.5 Hudební festival Znojmo 2008

V sobotu 12. července 2008 vystoupil orchestr na Hudebním festivalu Znojmo 2008, který se konal 11. - 27. července 2008 s podtitulem „In vino Vivaldi“. Filharmonie odehrála Slavnostní zahajovací koncert „Symfonické obrazy“ na nádvoří místního Znojmského hradu. Zazněly zde Musorgského „Obrázky z výstavy“ a Händlova „Hudba ke královskému ohňostroji“, která byla předvedena spolu s ohňovým vystoupením.

3.3.2.6 Vletice 2008 - Zpívání do lesa

28. června 2008 vystupovala Filharmonie Bohuslava Martinů na hudebním festivalu Vletice 2008 - Zpívání do lesa. Spolu s orchestrem vystoupil Vlasta Redl a Hradišťan s Jurou Pavlicou. Koncert dirigoval Roman Válek.

3.3.2.7 Carmina Burana v Kroměříži

12. června 2008 se konal koncert k 10. výročí zapsání zahrad a Arcibiskupského zámku v Kroměříži na Seznam světového dědictví UNESCO. Zazněla nádherná kantáta pro sbor, sólisty a orchestr Carmina Burana Carla Orffa. Filharmonii Bohuslava Martinů dirigoval Tomáš Hanus. Zpíval Český filharmonický sbor Brno. Mezi sólisty patřili Adriena Kohoutková (soprán), Marek Olbrzymek (tenor) a Martin Bárta (baryton). Koncert se konal ve Skleníku Květné zahrady v Kroměříži.

3.3.2.8 Velikonoční festival duchovní hudby v Brně

Filharmonie Bohuslava Martinů vystoupila v rámci 17. ročníku Velikonočního festivalu duchovní hudby v Brně v katedrále sv. Petra a Pavla na zahajovacím koncertě festivalu dne 16. března 2008.

Na koncertě s názvem „Smutná je duše má“ zazněly dvě části z oratoria Franze Liszta Kristus. Společně s orchestrem vystoupili také vynikající pěvci Agnieszka Bochenek – Osiecka, Erika Šporerová, Tomáš Kořínek a Ivan Kusnjer, dále zpíval Pražský filharmonický sbor, dirigoval Tomáš Hanus.

První část koncertu s názvem Tristis est anima mea lze označit jako symfonické nokturno s basovým sólem, ve kterém zazářil Ivan Kusnjer, na ni návázalo Stabat mater, další část z třídílného oratoria, tentokrát popisující utrpení Matky Boží pod křížem. Účinek hudby byl podtržen monologem opuštěné duše, postupně se přidával sbor a ostatní sólisté, až vše vyústilo v monumentální zvuk všech protagonistů. První koncert festivalu, který čítá celkem šest koncertů, byl u posluchačů přijat velice příznivě.

3.4 Výchovné koncerty pro 1. stupeň ZŠ

Je zde však ještě jeden druh činnosti, o které dosud nebyla zmínka. Jsou to tzv. výchovné koncerty.

První pokusy o výchovné koncerty začaly již v roce 1945 – 1946. Učitelé hudební výchovy se svými žáky navštěvovali generální zkoušky filharmonie ve Velkém kině, byli přítomni veřejným zkouškám pěveckého spolku Dvořák i zájezdů operních scén. Děti nebyly ve škole na tyto koncerty připraveny. Jejich účast byla dobrovolná a učitelé ani příliš neprověřovali stopy, které v dětech zanechal poslech hudebních děl.

Novou cestu nastoupili gottwaldovští učitelé dne 30. ledna 1950. Ve spolupráci s filharmonii, zejména s tehdejšími dirigenty Rudolfem Kvasnicou a Vladimírem Matějem, byl uspořádán první výchovný koncert pro žáky gottwaldovských škol. Koncert byl bez rozborových archů a tedy i bez předběžné přípravy dětí. Při dalších výchovných koncertech již byly zavedeny rozborové archy, které spočívaly v tom, že byly jakýmsi metodickým průvodcem koncertu.

S postupem času se nekonaly jen čistě výchovné koncerty, ale byly to i různé exkurze do zákulisí hudby a jejich hráčů, či různé besedy. K 1. lednu 1961 se v Gottwaldově uskutečnilo na 956 hudebních besed a výchovných koncertů.

V této době přichází zlínský učitel František Bláha se systémem výchovných koncertů pro školní mládež rozvrstveným na tři věkové kategorie dle požadavků osnov hudební výchovy.

S pomocí rozborových archů obsahujících metodický návod připravují ve školách učitelé hudební výchovy děti na koncert. Děti jsou seznamovány se skladateli, hudebními nástroji a skladbami samotnými.

Zpočátku to byly koncerty pro mládež, pro 3., 4. a 5. postupný ročník národních škol. Po výsledcích soustavných koncertů pro žactvo středních škol, ale i těch nejmenších, tedy pro děti 1. a 2. tříd základních škol, se staly výchovné koncerty součástí základního vzdělání žáků.

Koncerty mají velký ohlas a úspěch a dodnes pamětníci vzpomínají na jejich průběh i atmosféru Velkého kina, kde se až třikrát za dopoledne sešlo na 1 300 dětí. Ohlas ve veřejnosti i u hudebních pedagogů přispěl k tvorbě soustavy výchovných koncertů i v dalších městech republiky.

Výchovné koncerty jsou stálou součástí činnosti orchestru po celou dobu jeho další historie. Po Františku Bláhovi spolupracovala na jejich realizaci řada dalších učitelů zlínských škol, v letech sedmdesátých pak i skladatel Ilja Hurník, který vytvořil vlastní systém a mnohé z něj realizoval i ve Zlíně.

V současné době je komplex výchovných koncertů aktualizován dirigentem FBM Milošem Machkem. Dvouletý cyklus nabízí dětem od 1. ročníku základních škol až po studenty středních škol a odborných učilišť každé pololetí jeden koncert průběžně metodicky navazující na osnovy hudební výchovy.

4 Umělecké portréty

4.1 Rudolf Kvasnica – 1. dirigent orchestru FBM

Přirozený, muzikantsky živelný, temperamentní projev, spojený s velikou pohotovostí a léty získanou zkušeností. Mohlo by se říci, že jeho vzorem byl Oskar Nedbal, jehož částečným odchovancem také je. Jinak byl vlastně v dirigenství žákem Neumannovým, v kompozici a varhanách Janáčkovým na konzervatoři v Brně, kam přišel z rodného Rozetína u Tišnova (narozen roku 1897). Nejprve však navštěvoval reálku a dále pokračoval ve studiích na konzervatoři. Z hanáckého kraje, který dal umění mnoho výrazných osobností různých oborů, si přinesl do Brna lidové hudební základy a lásku k hudbě. Vždyť už sedmiletý hrával s kapelou na pouti, bálech a pohřbech na housle, ba i na křídlovku.

Na konzervatoři byl oblíbencem Janáčkovým, který i po školských letech se zájmem sledoval Kvasnicovu působnost a uvedl jej vlastně do hudební praxe. Jeho přičiněním získal svá první uplatnění jako regenschori, učitel židenické školy hudební, a jako sbormistr pěveckého spolku Typografické besedy „Veslavín“.

Roku 1921, zase prostřednictvím Janáčkovým, vešel do svazku Národního divadla – nejdříve jako neplacený volontér, pak korepetitor, později sbormistr a po úspěšném zásroku za onemocnělého dirigenta Janotu ve Wagnerově opeře Bludný Holanďan byl ustanoven dirigentem. V operetě vytvořil společně s režisérem Oldřichem Novým dosud nejlepší umělecké období. Mnoho času věnoval své práci a to se mu oplátilo v bohaté činnosti Národního divadla v Brně, kde působil nějaký čas. V tomto oboru vytvořil Rudolf Kvasnica řadu děl, vyznačujících se svižnou hudbou bystrého spádu a lehce plynoucí melodiky. Má však mezi svými díly i skladby úplně protilehlého rázu, vážného zaměření, jako je Velká mše c moll, scénické hudby, písně a sbory.

Právě díky dirigentství uplatnil se nejen v operetě, ale i v oblasti opery (Piková dáma, Evžen Oněgin, Veselé paničky Windsorské aj.) a zvláště v baletu (Šeherezáda, Labutí jezero, Petruška, Z pohádky do pohádky aj.). Pohostinsky řídil představení slavného ruského baletu v Londýně v roce 1935 a v Berlíně roku 1936.

Po válce získal díky svým zkušenostem a pílí mnoho nabídek do zahraničí, které však laskavě odmítal, neboť si vytkl za úkol dobudovat symfonický orchestr národního podniku Baťa tak, aby mohl důstojně reprezentovat i v cizině. Rudolf Kvasnica jako dirigent a umělecký ředitel nejprve symfonického orchestru n. p. Baťa a poté Filharmonie pracujících působil v tehdejší Gottwaldově v letech 1946 do roku 1954.

4.2 Jakub Hruša – současný dirigent FBM

Narozen 23. července 1981 v Brně. Dirigování se začal věnovat již během studia na gymnáziu. Po maturitě byl přijat na Hudební fakultu Akademie múzických umění v Praze, kde studoval u Jiřího Bělohlávka, Radomila Elišky a Leoše Svárovského. Studia ukončil v roce 2004 absolventským koncertem se Symfonickým orchestrem Českého rozhlasu provedením symfonie Asrael Josefa Suka.

V roce 2000 se zúčastnil mezinárodní dirigentské soutěže Pražského jara, v níž získal čestné uznání poroty a další dvě ceny pro nejmladšího a nejúspěšnějšího českého kandidáta. Roku 2003 se stal laureátem mezinárodní soutěže dirigentů „Lovro von Matačić“ v chorvatském Záhřebu, kde poté vystoupil na koncertě vítězů se Záhřebskou filharmonií. V roce 2005 byl stážistou na Universität der Künste v Berlíně ve třídě prof. Lutze Köhlera.

První dirigentské zkušenosti získal vedením Symfonického orchestru ZUŠ města Brna, roku 2002 se stal šéfdirigentem Pražského studentského orchestru, který řídil následující tři roky. Jakub Hruša byl také diri-

gentem Českého studentského orchestru, s nímž slavnostně zakončil mezinárodní festival mladých orchestrů „Young Euro Classic 2003“ v Berlíně.

Během studií na Akademii múzických umění Jakub Hruša postupně spolupracoval mj. s Jihočeskou komorní filharmonií České Budějovice, Akademickými komorními sólisty, Talichovým komorním orchestrem, Píseňskou filharmonií, Pražským komorním a Pražským filharmonickým sborem, Českým filharmonickým sborem a Státní filharmonií Brno, Janáčkovou filharmonií Ostrava ad., pravidelněji pak s Pražskou komorní filharmonií a Filharmonií Bohuslava Martinů Zlín. V letech 2002–2005 byl asistentem šéfdirigentů České filharmonie Vladimira Ashkenazyho a Zdeňka Mácala.

Na podzim 2004 debutoval se Symfonickým orchestrem hl. m. Prahy FOK a krátce nato s Českou filharmonií, s níž uzavřel 10. ročník Festivalu Bohuslava Martinů v Praze. V roce 2005 dirigoval Slovenskou filharmonii v Bratislavě a spolupracoval dále s Orchestra Sinfonica di Milano Giuseppe Verdi a Orchestra di Roma e del Lazio. Společně se Symfonickým orchestrem Českého rozhlasu poprvé vystoupil na festivalu Pražské jaro.

Jakub Hruša se věnuje také opeře. V roce 2001 nastudoval ve světové premiéře dílo Marko Ivanoviče *Dívka a smrt*. Spolupracuje s Národním divadlem v Praze, kde v sezoně 2008-2009 uvede v novém nastudování *Rusalku* Antonína Dvořáka.

Od počátku sezony 2005-06 působil jako šéfdirigent Filharmonie Bohuslava Martinů Zlín a jako stálý dirigent Pražské komorní filharmonie a stal se asistentem šéfdirigenta Orchestre Philharmonique de Radio France Myung-Whun Chunga. V září 2006 poprvé vystoupil před japonským publikem s Novou japonskou filharmonií v Tokiu, následovaly koncerty s Orchestre du Capitole v Toulouse, Orquesta Sinfónica de Galicia ve Španělsku a britskými tělesy Bournemouth Symphony Orchestra, Royal Scottish National Orchestra, Academy of St. Martin-

Fields a BBC Symphony Orchestra. Následují další a další pozvání, např. od orchestru La Monnaie v Bruselu a Deutsches Symphonie Orchester v Berlíně, orchestrů v Cagliari, Budapešti, Trondheimu, Záhřebu, Bratislavě nebo na turné po Španělsku. V létě 2008 dirigoval Bizetovu Carmen na prestižním anglickém operním festivalu v Glyndebourne.

V dubnu 2006 uzavřel Jakub Hruša exkluzivní nahrávací smlouvu se společností Supraphon Music. V současné době je zastupován významnou britskou agenturou IMG Artists.

Šéfdirigentem Pražské komorní filharmonie je od začátku koncertní sezony 2008-2009.

Hrušovo jmenování hudebním ředitelem Glyndebourne on Tour následuje krátce po jeho úspěšném debutu na festivalu v roce 2008, kdy řídil Londýnský filharmonický orchestr v sérii představení Bizetovy opery Carmen v rámci letního festivalu a posléze při turné po dalších britských městech. Výkon Jakuba Hruši byl tehdy oceněn britskou kritikou a také vedením festivalu.

Operní festival v Glyndebourne patří mezi nejprestižnější hudební události v Británii. Od svého vzniku v roce 1934 si udržuje vysoký hudební a inscenační standard, který je výsledkem působení řady významných umělců, mezi nimiž nechyběli dirigenti Vittorio Gui, John Pritchard, Bernard Haitink, Andrew Davies či Vladimír Jurowski a režiséři John Cox, Peter Hall, Franco Zeffirelli, Trevor Nunn, Nikolaus Lehnhoff, Deborah Warnerová či Peter Sellars. Mezi pěvci, kteří v Glyndebourne vystoupili, nalezneme taková jména jako Birgit Nilssonová, Janet Bakerová, Joan Sutherlandová, Elisabeth Söderströmová, Kiri te Kanawa, Geraint Evans, Richard Lewis Luciano Pavarotti, Thomas Allen, Gerald Finley a mnoho dalších.

Projekt Glyndebourne on Tour byl zahájen v roce 1968 a jeho cílem bylo dát možnost zhlédnout úspěšné festivalové inscenace širšímu publiku, než jaký pojme omezená kapacita festivalového divadla uprostřed pastvin v hrabství Surrey. Vybrané inscenace jsou po skončení letního

festivalu technicky uzpůsobeny tak, aby mohly být provedeny na různých jevištích, a vydávají se na turné po britských městech. Tento projekt dává současně příležitost mladým, začínajícím umělcům, mezi něž v minulosti patřili například Philip Langridge, Felicity Lottová, Amanda Roocroftová, Kate Royalová, Christopher Maltman, John Tomlinson a Willard White.

Osmadvacetiletý dirigent Jakub Hrůša se funkce hudebního ředitele Glyndebourne on Tour ujme v lednu 2010. První inscenací, kterou bude v této roli dirigovat, bude Mozartův Don Giovanni se slavným britským orchestrem. V roce 2011 pak bude řídit představení Brittenovy opery Uta-hování šroubu.

4.3 Stanislav Vavřínek – nynější šéfdirigent FBM

Vystudoval na Konzervatoři v Brně hru na flétnu a dirigování. Ve studiu dirigování pak pokračoval na pražské Akademii múzických umění u profesorů Elišky, Vajnara, Koutníka a Štycha. Po dokončení AMU absolvoval mistrovské kurzy Roberta Benziho ve Švýcarsku.

V letech 1994-1998 byl hlavním dirigentem Pražského studentského orchestru, který pod jeho vedením získal řadu ocenění: 1. cenu (s nejvyšším oceněním soutěže „Suma cum laude“) na mezinárodní soutěži v belgickém Neerpeltu (1995) či 1. cenu v národní rozhlasové soutěži Concerto Bohemia (1995 a 1996). V roce 1997 pak následovala v téže soutěži cena absolutního vítěze za provedení Šostakovičovy Komorní symfonie c moll op. 110. S tímto orchestrem uskutečnil několik rozhlasových a televizních nahrávek a často vystupoval v zahraničí. V roce 1998 dirigoval Mezinárodní mládežnický orchestr na závěrečném festivalovém koncertě v japonské Shizuoe.

Jako host spolupracoval s více než třiceti symfonickými i komorními orchestry, jako jsou například Janáčkova filharmonie Ostrava, Státní filharmonie Brno, Pražská komorní filharmonie, Symfonický orchestr hl.

m. Prahy FOK, Slovenská filharmonie, Gdaňská filharmonie a další. Dirigoval v Německu, Rakousku, Belgii, Švýcarsku, Polsku, Španělsku, Japonsku, Hong Kongu. Spolupracoval také s řadou významných sólistů (Ivan Moravec, Eugene Indjic, Ivan Kusnjer, Václav Hudeček, Dagmar Pecková, Pavel Šporcl, Jiří Bárta, Gabriela Beňačková a další). Vystoupil na řadě významných festivalů, například na MHF Shizuoka, MHF duchovní hudby Brno, MHF Pražský podzim, MHF Pražské jaro. Natočil sedm CD s díly Mozarta, Haydna, Dvořáka, Čajkovského, Sternwalda, Bartóka a Šostakoviče.

V letech 1999-2008 působil jako šéfdirigent Jihočeské komorní filharmonie České Budějovice, v září 2008 se stal šéfdirigentem Filharmonie B. Martinů. Od roku 2006 působí jako pedagog oboru dirigování na pražské AMU.

Obrázek 8 Současný šéfdirigent Stanislav Vavřínek

Závěr

“Kdo chce pochopit hudbu, nepotřebuje ani tak sluch, jako srdce.“

Jiří Mahen

Již co jsem byla malé dítě, mě hudba ovlivnila natolik, že na ni nikdy nedám dopustit. Učí nás být lepšími v tom dobrém slova smyslu. Zlepšuje morálku a napomáhá k lepšímu utváření osobnosti.

Jako malé dítě jsem docházela do základní umělecké školy, kde jsem se učila hrát na flétnu. Později jsem pokračovala hrou na klavír a kytaru. Byly to roky, které mě ovlivnily na celý život. Hudba u mě probudila tvořivou a bohatou fantazii a naučila mě ji vnímat z pozice druhé strany, strany hráče na nástroj, a také jsem se seznámila se spoustou nových a výjimečných lidí.

Na mém kladném vztahu k hudbě se určitě podepsala moje paní učitelka R. Kadlíková, která mě v 1. třídě učila hrát na zobcovou flétnu. Touto cestou jsem získala nové zkušenosti v tomto oboru. Dávala mi hrát skladby jak vážné, tak i moderní. Tím jsem pomalu získávala vztah k hudbě obecně a byla jsem podnícena k tomu, že hudbu je nutné brát jak s vážností, tak s humorem i nadsázkou. Určitě bychom se měli nad ní zamýšlet a věnovat se jí hlouběji.

Díky budoucímu povolání mám možnost kladně ovlivnit své žáky ve vztahu k hudbě. K tomu je však potřeba obrnit se trpělivostí a soustavností. Chtěla bych, aby tyto děti vnímaly hudbu jako součást sebe samého.

Závěrem chci říci, že všichni se kterými jsem mluvila a požádala je o informace týkající se již několikrát zmíněné Filharmonie Bohuslava Martinů ve Zlíně, mě okamžitě vycházeli vstříc. Všechny údaje zde použité a uvedené jsou pravdivé a čerpané ze zaručených zdrojů historiků a kronik.

Touto cestou chci poděkovat všem, kteří mi umožnili se vzdělávat a prohlubovat si své znalosti, umožnili mi nahlédnout do své práce a po-

skytli mi tím důležité materiály nezbytné pro mou diplomovou práci a práci budoucí učitelky.

Použitá literatura a prameny

- [1] HEERENOVÁ, Petra. Bohuslav Martinů. Brno : Státní vědecká knihovna, 1989. 33 s. ISBN 80-7051-026-9
- [2] KLIMEŠ, Radek. *Zlín v proměnách času*. 1. vyd. Zlín : Ateliér Regulus, 2001. 355 s. ISBN 80-238-6758-X
- [3] DIVOKÝ, Zdeněk, et al. *Státní symfonický orchestr Gottwaldov/ČSSR*. Gottwaldov : Státní symfonický orchestr, 1986. 80 s. ISBN 42960-86
- [4] KLIMEŠ, Radek. *Zlín - Zlínsko*. Zlín : Ateliér Regulus, 2004. 399 s. ISBN 80-239-2973-9
- [5] ČERNÝ, Miroslav, et al. *Bohuslav Martinů český a světový*. 1. vyd. Ostrava : Pedagogická fakulta Ostravské univerzity, 2000. 156 s. ISBN 80-7042-172-X.
- [6] HORŇÁKOVÁ, Ladislava. *František Lydie Gahura : zlínský architekt,urbanista a sochař*. 1. vyd. Zlín : Státní galerie ve Zlíně, 1998. 56 s. ISBN 80-85052-29-6.
- [7] FBM. *50. let Filharmonie Bohuslava Martinů Zlín*. Zlín : [s.n.], 1996. 21 s.
- [8] MIHULE, Jaroslav. *Bohuslav Martinů: profil života a díla*. Praha : Státní hudební nakladatelství, 1966. 85 s.
- [9] NEDBAL, Miroslav. *Bohuslav Martinů: několik pohledů na život a dílo velkého českého skladatele našeho století*. Praha : Panton, 1965. 81 s.
- [10] ŠAFRÁNEK, Miloš. *Bohuslav Martinů: život a dílo*. Praha : Státní hudební nakladatelství, 1961. 398 s.

- [11] *Festivaly - Filharmonie Bohuslava Martinů* [online]. 2008 , 14.2.2008 [cit. 2009-03-15]. Dostupný z WWW: <<http://www.filharmonie-zlin.cz/page/101.festivaly/>>.
- [12] *Dům umění* [online]. 1996 , 26.9.2008 [cit. 2009-01-20]. Dostupný z WWW: <<http://www.kgvu.zlin.cz/str2006/gahura.htm>>.
- [13] STRAKA , Pavel. *Město řemeslníků a obchodníků* [online]. 2008 , 3.12.2008 [cit. 2008-12-27]. Dostupný z WWW: <<http://www.zlin.eu/page/24363.mesto-remeslniku-a-obchodniku/>>.
- [14] *Několik slov o Bohuslavu Martinů* [online]. 2004 , 9.1.2005 [cit. 2009-02-16]. Dostupný z WWW: <http://www.martinu.cz/t_page.php?pid=33>.
- [15] *O nás - filharmonie Bohuslava Martinů* [online]. 2008 , 29.11.2008 [cit. 2009-02-02]. Dostupný z WWW: <<http://www.filharmonie-zlin.cz/page/1173.o-nas/>>.
- [16] ZLÍN, *Filharmonie Bohuslava Martinů*, kroniky z let 1946 – 1948
- [17] ZLÍN, *Filharmonie Bohuslava Martinů*, kroniky z let 1949 – 1950
- [18] ZLÍN, *Filharmonie Bohuslava Martinů*, kroniky z let 1951 – 1955
- [19] ZLÍN, *Filharmonie Bohuslava Martinů*, kroniky z let 1956 – 1988
- [20] ZLÍN, *Filharmonie Bohuslava Martinů*, kroniky z let 1989 – 2008

Seznam příloh

- Příloha č. 1: Recenze v MF Dnes, 8. dubna 2008
- Příloha č. 2: Recenze v Hospodářských novinách, 6. listopadu 2007
- Příloha č. 3: Recenze v Hospodářských novinách, 27. září 2007
- Příloha č. 4: Recenze z deníku Pravda, 4. října 2006
- Příloha č. 5: Recenze z deníku Zlínské noviny, 13. 2. 2006
- Příloha č. 6: Recenze z měsíčníku Hudební rozhledy, Pražské hudební jaro,
10. května 2005
- Příloha č. 7: Recenze z měsíčníku Hudební rozhledy, 10. května 2005
- Příloha č. 8: Recenze z Brány slunce, 30 listopadu 2005
- Příloha č. 9: Fotografie Domu umění ve Zlíně, kde sídlí Filharmonie Bohuslava
Martinů
- Příloha č. 10: Fotografie členů orchestru Filharmonie Bohuslava Martinů
- Příloha č. 11: Fotografie Filharmonie Bohuslava Martinů na zámku v Kroměříži
- Příloha č. 12: Fotografie koncertního sálu Domu umění
- Příloha č. 13: Fotografie hráčů na 1. housle
- Příloha č. 14: Fotografie hráčů na 2. housle
- Příloha č. 15: Fotografie hráčů na violu
- Příloha č. 16: Fotografie hráčů na violoncello
- Příloha č. 17: Fotografie hráčů na kontrabas
- Příloha č. 18: Fotografie hráčů na flétnu
- Příloha č. 19: Fotografie hráčů na hoboj
- Příloha č. 20: Fotografie hráčů na klarinet
- Příloha č. 21: Fotografie hráčů na fagot
- Příloha č. 22: Fotografie hráčů na lesní roh
- Příloha č. 23: Fotografie hráčů na trubku
- Příloha č. 24: Fotografie hráčů na pozoun a tubu
- Příloha č. 25: Fotografie hráčů na bicí
- Příloha č. 26: Fotografie hráčky na harfu
- Příloha č. 27: Fotografie Koncertního sálu Filharmonie Bohuslava Martinů
- Příloha č. 28: Fotografie Kompletního orchestru Filharmonie Bohuslava Martinů

Přílohy

Příloha č. 1

Koncert 3.4.2008

MF Dnes, 8.4.2008

Jiří Kadeřábek překonal mýty o vážné hudbě

Centrům moderního umění ve světových metropolích se na jeden večer přiblížil zlínský Dům umění. Filharmonie Bohuslava Martinů zde ve spolupráci se Slovenským filharmonickým sborem provedla skladbu mladého zlínského autora Jiřího Kadeřábka nazvanou Boží děti.

Počín zlínských filharmoniků byl bezpochyby odvážný. Soudobé vážné hudbě bývá vytýkána složitost a nesrozumitelnost pro posluchače navyklého na tradiční symfonický repertoár. Zlínská filharmonie si skladbu od mladého, ale dnes již v odborných kruzích uznávaného skladatele sama objednala prostřednictvím svého šéfdirigenta Jakuba Hruši. Je samozřejmě pravda, že soudobá vážná hudba nebývá tak poklidná a přívětivá jako Brahmsova Variace na Haydnovo téma nebo Schubertova Nedokončená, které tvořily zbývající část koncertu. Kadeřábkovu skladbu by rozhodně nešlo poslouchat jako kulisu k neškodnému rozjímání o životě ani jako relaxační hudbu, protože po většinu času zněla velmi znepokojivě, drásavě, pro některé posluchače možná neuspořádaně až depresivně. Přesto se Jiřímu Kadeřábkovi podařilo překonat několik mýtů, které mezi posluchači o soudobé vážné hudbě kolují. Především rozhodně není typem skladatele, který by neuměl napsat melodii. Třebaže byla skladba z větší části postavena na disharmonických až kakofonických zvukových plochách, ústřední melodie svěřená sólové flétně, pak smíšenému sboru a nakonec i dalším nástrojům nemohla nikoho z posluchačů díky své jímavosti nechat klidným. Skladba Jiřího Kadeřábka také rozhodně nebyla stereotypní a nudná. Pasáže upomínající na postupy starých mistrů byly okamžitě rozrušovány hudebními myšlenkami tak nečekanými, že poslu-

chači nedovolily ani na chvíli věnovat se něčemu jinému než hudbě. A konečně projevil autor v této skladbě až nečekaný cit pro práci se zvukovými barvami orchestru i pěveckého sboru, s nímž dokázal pracovat doslova geniálně.

Bylo zajímavé sledovat, jak se skladatel vypořádal s inspirací Zlínem, svým rodným městem, ke kterému však má jako umělec vnímající jeho spíše technicistní povahu velmi ambivalentní vztah. Bylo by možné si představit různé podoby hudebního obrazu Zlína s jeho pravidelnými tvary a přísně logickou strukturou. Hudba Jiřího Kadeřábka možná více odkazovala na nejisté postavení města, které po zániku někdejšího důvodu svého prudkého rozmachu (totiž průmyslové výroby obuvi) zatím spíše hledá, čím jej do budoucna nahradí.

Zlín může být pyšný na svého rodáka. Myslím, že Zlín může být pyšný na svého rodáka, který slaví úspěchy s jednou z nejnáročnějších skladatelských disciplín, jakou tvorba pro symfonický orchestr bezpochyby je. O to víc pak zamrzí, když člověk po doznění skladby pozoruje, že zatímco část publika nadšeně aplauduje, odhadem pětina posluchačů autorovi vůbec odmítá zatleskat, nemluvě o několika lidech, kteří ze sálu odešli ve chvíli, kdy se v průběhu skladby začaly z reproduktorů kolem pódia linout počítačem upravené zvuky.

Lze jen doufat, že Zlínem inspirovanou a Zlínu věnovanou skladbu nečeká osud mnohých jiných děl z oblasti současné vážné hudby, jejichž partitury se po jednom či dvojitě provedení ocitly zřejmě navždy na dně skladatelova šuplíku.

Tato skladba, vydána na zvukovém nosiči, by zlínské filharmonii mohla skvěle posloužit jako ukázka vlastní práce při komunikaci s domácími i zahraničními autoritami, které se zabývají moderním uměním.

Regionální mutace | Mladá fronta DNES - jihovýchodní Morava

Příloha č. 2

Koncert 1.11. 2007

HN, 6. 11. 2007

Vladimír Čech

Dagmar Pecková svěže "vykreslila" staré mistry

V nejlepším světle se minulý čtvrtek ve Zlíně uvedla pěvkyně Dagmar Pecková, která vystoupila na závěr pátého ročníku mezinárodního hudebního festivalu Harmonia Moraviae. Přehlídka se konala od 16. září a jejích osm koncertů navštívilo okolo pěti tisíc posluchačů. V beznadějně vyprodaném Domě umění prokázala prominentní mezzosopranistka za doprovodu členů zlínské Filharmonie Bohuslava Martinů, že její hlasový rejstřík je stále vzácně vyrovnaný, barva hlasu zůstává lahodná a svěží, tónbr sytý.

Repertoár z tvorby starých mistrů volila Pecková s rozmyslem: v Händelovi (zazněla evergreenová árie Almireny *Lascia ch'io pianga* z opery *Rinaldo* následovaná nejznámější skladatelovou melodií-*Largem* z opery *Xerxes*) a Gluckovi (ukázka z opery *Orfeus a Eurydika*) vsadila Pecková ve shodě s povahou partitur na zjihlost a niternost projevu, hlas přes mezzoforte směrem k forte nepřepínala. Teprve v obou haydnovských číslech, která s operou již nesouvisela (kantáta *Ariadna na Naxu* a koncertní árie *Scena di Berenice*) uplatnila dramatický akcent a plnou hlasovou intenzitu za náležitého, už teatrálně emočního afektu. Značně zeštíhlené zlínské filharmoniky řídil Vojtěch Spurný – v Händelovi samozřejmě od cembala, v Haydnově klavírním koncertu stačil brilantně zvládnout jak sólový part, tak spolehlivě ukočírovat doprovázející instrumentalisty. Navíc s nimi i s obecnstvem zalaškoval, když opakovaně prodlužoval kadenci a orchestr se několikrát zbytečně chystal za veselí posluchačů k nástupu. Proč ne, když Haydn je hravý a rozdováděnou grácií k tomu přímo vybízí.

Auditorium v závěru koncertu odměnilo Peckovou dlouhými ovacemi vestoje. Hlasité >>bravo!<< se však neozvalo. Že by se je Zlínští ještě nenaučili? Každopádně si Pecková >>bravo!<< zasloužila.

Příloha č. 3

Koncert 20.9.2007

HN, 27. 9.2007

Vladimír Čech

Hrůša pozvedl zlínskou filharmonii

Zlínský Mezinárodní hudební festival Harmonia Moraviae, jehož pátý ročník začal v polovině září, nabídne do 1. listopadu ještě několik rozmanitých koncertů. Například Petr Altrichter bude přesně za týden dirigovat Hindemithova Malíře Mathise, 11.října se pak na festivalovém programu objeví i operetní árie a dueta se slovenskými pěvci Henriettou Lednárovou a Jánem Babjakem. Důstojnou festivalovou tečkou pak slibuje recitál mezzosopranistky Dagmar Peckové v Händelových, Gluckových a Haydnových dílech. Dramaturgickou kuriozitou je zařazení málo známého Berliozova oratoria Děťství Ježíšovo, které 7. října zazní v interpretaci francouzských hostů, souboru Carpe Diem. Ten biblickou trilogii na vlastní skladatelův text nenabídne v originále, nýbrž v "zeštíhlené" verzi pro pouhých jedenáct účinkujících. Jejím autorem je hobojista a umělecký vedoucí souboru Carpe Diem, který se specializuje na komorní provozování partitur původně psaných pro početný aparát pěvců a instrumentalistů.

Harmonia Moraviae už přinesla také další z důkazů, že úroveň zlínské Filharmonie Bohuslava Martinů, která festival pořádá, prudce stoupá. A to díky vedení mladého ambiciózního dirigenta Jakuba Hrůši. Jejich koncert v Domě umění právem sklidil velký ohlas.

Úvodem zazněly Variace na téma Bohuslava Martinů od letošního jubilanta, osmdesátníka Zdeňka Zouhara. K napsání této invenčně svěží a vpravdě martinůvsky stylizované skladby jej inspirovalo uložení skladatelových ostatků v jeho rodné Poličce 27. srpna 1979. Zouhar byl srdečně aplaudován. Stěžejním dílem večera se na nicméně stala Beethovenova "Devátá", kterou Hrůša na veřejnosti dirigoval poprvé. S osobní premiérou může být spokojen: zaujala promyšlená koncepce, v níž šlo především o to, aby více než hodinový kolos neztrácel napětí. To se podařilo a konečnému výsledku neubraly na kráse ani drobné nedotaženosti zlínských filharmoniků, které byly patrné zejména ve scherzosní druhé větě. V závěrečné Schillerově Ódě na radost se Hrůša mohl opřít také o skvěle disponovaný Slovenský filharmonický sbor vedený Blankou Juhaňákovou a vzácně barevně vyvážené vokální kvarteto: Tatianu Teslia, mezzosopranistku Janu Štefáčkovou, tenoristu Tomáše Černého a basistu Gustáva Beláčka.

Příloha č. 4

Bratislavské hudobné slávnosti 2006

Denník Pravda, 4.10.2006

Deň hudby zachutil, novinka uspela a porota sa trafila.

... Zaplnená Reduta v nedeľu popoludní privítala Filharmóniu Bohuslava Martinů zo Zlína, ktorej pripadla úloha zhostiť sa premiéry diela, skomponovaného na objednávku BHS. Mirko Krajči v Kráse večnosti pre soprán, miešaný zbor a orchester sa nechal inšpirovať poéziou Khalila Gibrana a prostredníctvom nej vyjadril vlastné úvahy o ľudskom bytí. Filozoficko-meditatívnu zvukovú rovinu pretínali opulentné vzopätia, dodávajúce bohato kolorovanej a skôr o tradíciu 20. storočia opretej partitúry náležitý kontrast. Iveta Matyášová v parte s vypätými výškami, Spevácky zbor

mesta Bratislavy a zlínski filharmonici pod taktovkou mladého Jakuba Hrušu sa zaslúžili o úspešné prijatie novinky. V programe zaznel tiež Mozartov Koncert pre husle a orchester A dur s prvotriednym sólistom Ivanom Ženatým a v druhej časti pôvabná, folklórnymi motívmi nadýchnutá kantáta Bohuslava Martinů Kytice. Kvarteto sólistov (Iveta Matyášová, Marta Beňačková, Jozef Kundlák, Martin Malachovský), miešaný zbor, Bratislavský chlapčenský zbor a hosťujúci orchester sa postarali o silný festivalový zážitok. Jakub Hruša vtisol dielu priliehavú, z hudby a textu vyplývajúcu atmosféru, aparát viedol presným, inšpiratívnym gestom. ...

Pavel Unger (Autor je hudobný kritik)

Příloha č. 5

Smrt Hippodamie (11.2.2006)

Zlínské noviny - 13.2.2006

Zlín představil žánr minulosti i naději divadelní budoucnosti

O víkendu se uskutečnila premiéra melodramu Smrt Hippodamie Městské divadlo Zlín a Filharmonie Bohuslava Martinů se v sobotu 11. února setkaly při ojedinělém projektu Smrt Hippodamie. Libreto melodramu napsal Jaroslav Vrchlický na hudbu Zdeňka Fibicha. Při realizaci antického dramatu své síly propojily dvě současné významné české osobnosti, shodou okolností zlínské rodáci, režisér Jan Antonín Pitínský a dirigent Roman Válek.

Renomovaný režisér Jan Antonín Pitínský se postavil před další životní výzvu, když se po čase vrátil na scénu Městského divadla ve Zlíně, aby zde nastudoval melodram Smrt Hippodamie (třetí část trilogie Jaroslava Vrchlického). Oporou při hudební části melodramu se mu stal talentovaný dirigent Roman Válek v čele zlínské Filharmonie Bohuslava Marti-

nů. Pro oba se dílo stalo přímo osudovým. Režisér měl již jednou Smrt Hippodamie nastudovat, dirigent pro změnu asistoval při jejím provedení v Praze. Náročný hudebně- dramatický zpracování zachycuje pouze třetí část trilogie Jaroslava Vrchlického a Zdeňka Fibicha. Smrt Hippodamie je příběhem odhalení minulých zločinů, boje mezi rozumem a vášní, spalující lásky i žárlivosti, pomsty, které vedou do záhuby jednotlivce, ale i celý královský rod. Děj této hry se odehrává v čase antických olympijských her, přesto samotná hra není antická a skutečný význam díla je vlastně stále aktuálnější. Scénický melodram Smrt Hippodamie byl plný očekávání právě kvůli svému žánru. Ten má totiž v české kultuře bohatou tradici, avšak v současnosti se téměř nevyskytuje a na dramatických školách nevyučuje. Přesto se v tomto útvaru skrývá jakási reforma i divadelní budoucnost. Kvůli své náročnosti a podobnosti s operou bylo dílo rozděleno do čtyř půlhodinových dějství. Režisér Pitínský připravil velkolepou podívanou. V díle nelze najít hluchá místa či fádňní prostoje, ve kterých by se divák nudil či slevil ze své pozornosti. Celoplošná projekce z olympiády v roce 2004 v Aténách, o jejíž použití musel soubor žádat Mezinárodní olympijský výboru v Lausanne, k tomu ani příležitost nedává. Scéna Pavla Boráka zdůrazňuje mocenský svět, na který chtěl Pitínský upozornit. Režisér příběh úmyslně přenesl jakoby do 50. let, kterými se nechal inspirovat, chladnou funkcionalistickou scénu pomohl dotvořit nechvalný Gotwaldův památník z Vítkova. Kostýmy výtvarnice Michaely Hořejší i interiér vycházejí z úzkosti před tímto mocenským světem. Scénogra . e působí zároveň spoře, to ovšem umožňuje publiku více se soustředit na hru a vztahy mezi účinkujícími. Na mistrně plynulém představení se podílelo devadesát umělců. Všichni do jednoho podali nádherné výkony, které stále zesilovaly. Zde je nutné vyzvednout úlohu členů pěveckého sboru Canticum Camerale ze Zlína, kteří již s domácím divadelním souborem spolupracovali na Šumaři na střeše. Jejich úkol, který spočíval ve ztvárnění lidu, vojska, soudců, kněží či čeledě a byl postaven na těžkých . gurálních kracích, se velice vydařil. Realizace melodramu vyžadovala skutečné

osobnosti do obsazení hlavních rolí. Městské divadlo ve Zlíně naštěstí takové dvě individuality má. Královský pár vytvořila nositelka Ceny Thálie Helena Čermáková (královna Hippodamie) a herec Dušan Sitek (král Pelops), jemuž uvěříte tragický příběh mocného muže, který je ve vypjatých okamžicích vystaven nutnosti činit závažná rozhodnutí. Žhavé mnohovrstevné drama ani výkony dalších účinkujících (Atreus - Tomáš Stolařík, Thyestes - Radovan Král, Chrysispos - Gustav Řezníček, Airopa - Petra Hřebíčková, Myrtillos - Pavel Leicman, Jolos - Tomáš Slepánek j. h., Pěvec - Ivan Kalina, Hoch, průvodce Myrtillov - Pavel Vacek) nenechají nikoho chladným. Vrchlického básnické drama dalo vyniknout bohatosti českého jazyka. Herci opět prokázali své kvality, když se museli vypořádat s těžkým archaickým textem a slovosledem, a k tomu respektovat hudbu. Fibichova forma scénického melodramu jen podtrhuje melodičnost, libozvučnost i rytmičnost češtiny. Filharmonie Bohuslava Martinů má stejnou zásluhu na kvalitě celého projektu. Výkon orchestru podtrhoval a zvýraznil výkony herců.

Eva Gremlicová

Příloha č. 6

Pražské hudební léto 2005

HARMONIE 2005/09

Pozvané mimopražské orchestry ovšem hrály bez výjimky tak dobře, že by Pražáci žasli - tedy pokud by přišli. Dokonce měly porovnání s běžnou pražskou sezonou i cosi navíc, upřímné nadšení a zájem se dobře prezentovat. A čistě subjektivně jsem vždycky rád, když nevidím v Rudolfinu stále stejné otrávené obličejy některých českých filharmoniků... Filharmonie Bohuslava Martinů Zlín s Jakubem Hrůšou neváhá nastudovat program dobře na šest zkoušek - kde to v Praze vidíme? - a to se

zkrátka někde pozná. A ještě připočítejme špičkový výkon Kateřiny Váchové v Mozartově Klarinetovém koncertu a ne sice strhující, ale velmi precizní provedení Čajkovského Čtvrté symfonie (4. 8.).

Příloha č. 7

HUDEBNÍ ROZHLEDY 10/05

Další sváteční večer posluchačům připravila Filharmonie Bohuslava Martinů Zlín se svým novým šéfdirigentem Jakubem Hrůšou. Tento mladý umělec je opravdu mimořádně nadaným dirigentem. Bezpečně vede orchestr a hráči nejen výborně hrají, je na nich vidět a z jejich hry cítit také něco, co bývá u českých orchestrů dost vzácným kořením, totiž osobní nadšení a vědomá spolupráce každého hráče. Kromě nádherného Mozartova Koncertu pro klarinet a orchestr A Dur K 663, v němž se jako sólistka uplatnila čistě a stylově hrající Kateřina Váchová, měli Zlínští na programu ještě poněkud pouťovou Serenádu Iši Krejčího a romanticky nadnesenou Čtvrtou symfonii Petra Iljiče Čajkovského.

Příloha č. 8

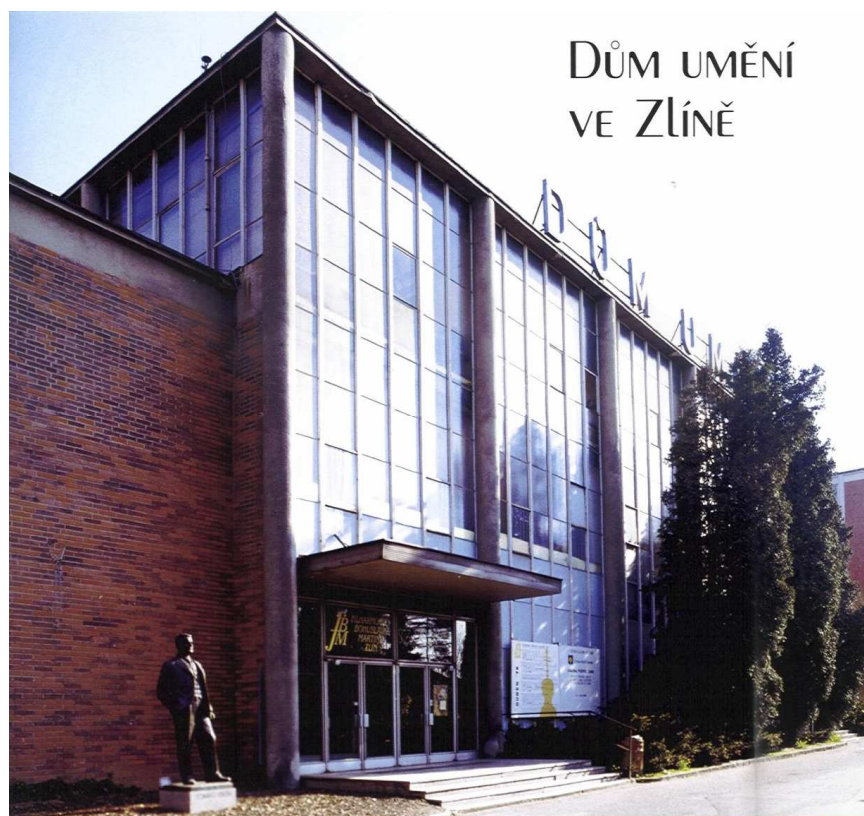
Brána slunce (30.11.2005)

Modlitba za mír v České republice

Pan Forró, hudebník žijící v Kakamigahaře, použil ve své nejnovější kompozici lidové rytmy Gudžo tanců. Na koncertě k 60. výročí založení Filharmonie Bohuslava Martinů v Domě umění (Zlín, Česká republika) hrál pan Daniel Forró jako hostující sólista. Hudebník a skladatel pan Daniel Forró účinkoval ve své vlasti, České republice, na koncertě k 60. jubileu orchestru. Zkomponoval dílo obsahující i mírovou výzvu a hrál v ní part varhan. Pan Forró studoval na brněnské konzervatoři a JAMU hru na

varhany a kompozici, studoval i v Itálii. Napsal hodně hudby, mnoho skladeb pro orchestr, sbory, divadla. Tentokrát si ve své skladbě zahrál i jako hostující sólista. Dílo nese název Koncert pro varhany, bicí a orchestr, autor využil mimo jiné inspirace i lidové rytmy Gudžo tanců. Úspěšný koncert proběhl za velkého zájmu veřejnosti. Jak nám pan Forró sdělil, skladba obsahuje i panychidu za oběti v Hirošimě a Nagasaki, protože letos uběhlo také 60 let od skončení 2. světové války.

(GifuSbun 21. prosince 2005)

DŮM UMĚNÍ VE ZLÍNĚ

Příloha č. 9: Fotografie Domu umění ve Zlíně, kde sídlí Filharmonie Bohuslava Martinů

Příloha č. 10: Fotografie členů orchestru Filharmonie Bohuslava Martinů

Příloha č. 11: Fotografie Filharmonie Bohuslava Martinů na zámku v Kroměříži

Příloha č. 12: Fotografie Koncertního sálu Domu umění

Příloha č. 13: Fotografie 1. HOUSLE: Mgr. Pavel Mikeska k.m., Mgr. Alicia Paczesniak Słota, Přemysl Rousat, Hana Roušarová, Mgr. Václav Křivánek, Jitka Hanáková, Mgr. Dana Kráterová, Anna Mielimaka, Jan Nedoma, Alena Strojilová, Mgr. Miroslav Křivánek, k.m., Zdena Hla-váčková, Bc. Milan Lapka, Jana Štípková, Antonín Ticháček

Příloha č. 14: Fotografie 2. HOUSLE: Mgr. Josef Vyžrálek, Mgr. Petra Macková, Josef Kubelka, Helena Kotulanová, Mgr. Josef Geryk, Emílie Provazníková, BcA. Jiří Víšek, Mgr. Jitka Šu-ranská, Jaroslav Aladzas, Anna Bílková, Jan Kotulan, Leo Sláma

Příloha č. 15: Fotografie VIOLA: MgA. Oldřich Šebestík, Hana Tomanová, DiS., Roman Janů, Iveta Sklenářová, Pavel Novák, Michaela Slámová, Pavel Březík, Lucie Důmlerová, Mgr. Lech Šlota, Mgr. Dana Božková

Příloha č. 16: Fotografie VIOLONCELLO: Erich Hulín, Mgr. art. Miroslava Kupka, Mgr. Alexander Drkl, David Kefer, Hana Škarpová, Mgr. Viktor Kozánek, Zdenka Aladzasová, Martin Bzírský, k.m.

Příloha č. 17: Fotografie KONTRABAS: Vladimír Hudeček, Pavel Juřík, Vítězslav Pelikán, Silvia Berylová, Karel Pevný, Michal Pášma

Příloha č. 18: Fotografie FLÉTNA: Mgr. Vladimír Vodička, Mgr. Jana Holásková, Jana Frajtová, Jiřina Vodičková

Příloha č. 19: Fotografie HOBOJ: Mgr. Svatopluk Holásek, Mgr. Jana Lapková, MgA. Alžběta Jamborová, Naděžda Křupková

Příloha č. 20: Fotografie KLARINET: Aleš Pavlorek, MgA. Jiří Porubiak, Jaromír Jeřábek, MgA. Jiří Kundl

Příloha č. 21: Fotografie FAGOT: Jaroslav Janošík, MgA. Eva Nováková, MgA. Michal Kubáč, Petr Tion

Příloha č. 22: Fotografie LESNÍ ROH: František Vyskočil, MgA. Vlastimil Kelar, Pavel Chomoucký, Eva Skalníková, Rudolf Linner, MgA. Milan Kubát, Jiří Zatloukal

Příloha č. 23: Fotografie TRUBKA: Pavel Skopal, František Mizera, Zdeněk Macek, Rostislav Killar

Příloha č. 24: Fotografie POZOUN, TUBA: Miloslav Žváček, Roman Sklenář, Pavel Nevařil, MgA. Jiří Kadlec, Mgr. Milan Tesař

Příloha č. 25: Fotografie BICÍ: Mgr. Karel Dvorský, Mgr. Gregor Kráter, Pavel Kalivoda, Jiří Trávníček

Příloha č. 26: Fotografie HARFA: Lucie Vápová

Příloha č. 27: Fotografie Koncertního sálu Filharmonie Bohuslava Martinů

Příloha č. 28: Fotografie Kompletního orchestru Filharmonie Bohuslava Martinů

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Šárka Vojáčková
Katedra:	Katedra hudební výchovy
Vedoucí práce:	Mgr. Marie Horáková, Ph.D
Rok obhajoby:	2009

Název práce:	Filharmonie Bohuslava Martinů Zlín
Název v angličtině:	Philharmonic of Bohuslav Martinů Zlín
Anotace práce:	Tato práce se zabývá zmapováním vývoje Filharmonie Bohuslava Martinů ve Zlíně. Je zaměřena na jednotlivé změny, které se v průběhu let ve Filharmonii odehrály. Také zaznamenává jejich úspěchy nejen u nás, ale i v zahraničí. Poukazuje také na to, jak působí hudba ve školním věku na děti ve formě výchovných koncertů.
Klíčová slova:	Filharmonie, Bohuslav Martinů, výchovné koncerty, Zlín
Anotace v angličtině:	This work is engaged in mapping of evolution of Philharmonic Bohuslav Martinů in Zlín. It is interested in individual changes which happened during 63 years. It records their successes in Czech republic and also in foreign countries. My work shows us how music functions on children in school age.
Klíčová slova v angličtině:	Philharmonic, Bohuslav Martinů, allowance concerts, Zlín
Přílohy vázané v práci:	Přílohy: recenze, fotografie FBM
Rozsah práce:	94 stran
Jazyk práce:	Český